

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Bc. Renata MICHÁLKOVÁ

**SROVNÁNÍ VÝVOJE ZMĚN VODNÍCH PLOCH
NA ÚZEMÍ SO ORP UNIČOV A SO ORP OLOMOUC**

Diplomová práce

Vedoucí práce: RNDr. Renata PAVELKOVÁ, Ph.D.

Olomouc 2015

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM

Autor (osobní číslo): Renata Michálková (R130390)

Studijní obor: Učitelství geografie pro SŠ (kombinace Z-Bi)

Název práce: Srovnání vývoje změn vodních ploch na území SO ORP Uničov a SO ORP Olomouc.

Title of thesis: Comparison of the evolution changes of water areas in the Municipality with Extended Authority Uničov and in the Municipality with Extended Authority Olomouc.

Vedoucí práce: RNDr. Renata Pavelková, Ph.D.

Rozsah práce: 95 stran, 9 vázaných příloh

Abstrakt: Cílem práce je porovnání vodních ploch z dlouhodobějšího hlediska na území SO ORP Uničov a SO ORP Olomouc. Práce je zaměřena nejen na plochy zaniklých rybníků, kde detailní analýzy těchto území mohou sloužit jako podklad pro návrhy případné obnovy, revitalizace či jinou změnu těchto ploch, ale také na současné vodní plochy. V tomto případě je práce zaměřena na kategorizaci současných vodních ploch a jejich dostupnou historii vývoje a změn v krajině.

Analýza vývoje změn vodních ploch se týká především území SO ORP Olomouc, která bude následně porovnána s analýzou vývoje vodních ploch na území SO ORP Uničov se zvláštním zaměřením na rybníky zaniklé a plochy bývalých rybníků, které by mohly být vhodné pro revitalizaci.

Klíčová slova: vodní plocha, rybník, mapování, SO ORP Olomouc, SO ORP Uničov, revitalizace

Abstract: The aim is to compare water areas in the SO ORP Uničov and SO ORP Olomouc in the long-term perspective. The work is focused not only on the surface of extinct ponds, where a detailed analysis of these areas can serve as a basis for designing a possible reconstruction, revitalization or other change in these areas, but also on the current water surface. In this case, the work is focused on the categorization of existing water areas and their history on the development and changes in the landscape.

The analysis of progression changes of water areas concern mainly the SO ORP Olomouc, which is then compared with the analysis of water areas located in SO ORP Uničov with a special focus on the extinct ponds and areas of the former ponds, which could be suitable for revitalization.

Keywords: water area, pond, mapping, Municipality with Extended Authority Olomouc, Municipality with Extended Authority Uničov, revitalization

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou prací vypracovala samostatně pod vedením RNDr. Renaty Pavelkové Ph.D. a uvedla v seznamu veškerou použitou literaturu a zdroje.

V Olomouci dne:

Podpis:

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří mě podporovali v mojí práci a těm, kteří mi umožnili dělat to, co mě baví. Především svým rodičům, za jejich pomoc, podporu a velkou trpělivost po dobu celého mého studia a vedoucí mé diplomové práce, paní RNDr. Renatě Pavelkové Ph.D. za její cenné rady, ochotu a připomínky během konzultací této práce.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Renata MICHÁLKOVÁ**
Osobní číslo: **R130390**
Studijní program: **N1501 Biologie**
Studijní obory: **Učitelství biologie pro střední školy**
Učitelství geografie pro střední školy
Název tématu: **Srovnání vývoje změn vodních ploch na území SO ORP Uničov a SO ORP Olomouc.**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je porovnat vývoj vodních ploch z dlouhodobějšího hlediska na území SO ORP Uničov a SO ORP Olomouc. Práce se zaměří nejen na plochy zaniklých rybníků, kde detailní analýzy těchto území mohou sloužit jako podklad pro návrhy případné obnovy, revitalizace či jinou změnu těchto ploch, ale také na současné vodní plochy. Tady se práce zaměří na kategorizaci současných vodních ploch a jejich dostupnou historii vývoje a změn v krajině.

Analýza vývoje změn vodních ploch se bude týkat především území SO ORP Olomouc, která bude následně porovnána s analýzou vývoje vodní ploch na území SO ORP Uničov se zvláštním zaměřením na rybníky zaniklé a plochy bývalých rybníků, které by mohly být vhodné k revitalizaci

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 20 000 - 24 000 slov
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

- Andreska, J.: Lesk a sláva českého rybníkářství. Nuga, Padov, 1997, 166 s.
Dubravius, J.: O rybnících, Nakladatelství ČSAV, Praha 1923
Havlíček, M., Pavelková Chmelová, R., Frajer, R., Netopil, P.: Vývoj využití krajiny a vodních ploch v povodí Kyjovky od roku 1763 do současnosti, Acta Pruhoniciana 104: 39-48, Průhonice, 2013.
Pavelková Chmelová, R., Frajer, R., Šarapatka, B., Pavka, P. & Netopil, P.: Databáze zaniklých rybníků v ČR a jejich současné využití. Acta environmentalica universitatis comeniana (Bratislava) Vol. 21, 2(2013): 87-9 ISSN 1335-0285.
- Lipský, Z.: Sledování změn v kulturní krajině. Česká zemědělská univerzita, Praha, 2000, 71 s.
Míka, A.: Slavná minulost českého rybníkářství. Orbis, Praha, 1955, 59 s.
Nezeda, V.: Z historie choceňského rybníkářství: 1888 - 1963. Choceň, 1963.
Vlček, V. (ed) et al.: Zeměpisný lexikon ČSR - Vodní toky a nádrže. Praha: Academia, 1984, 316 s.
Vorel, P.: Základy historické regionalistiky, Univerzita Pardubice, Pardubice 2005.
Vrána, K., Beran, J.: Rybníky a účelové nádrže, Vydavatelství ČVUT, Praha 2002
Historické mapové podklady: I., II., III. vojenské mapování, mapy stabilního katastru.
Další obecné i regionální literární prameny k fyzické geografii zájmového území a tématu diplomové práce sledované oblasti.

Vedoucí diplomové práce: **RNDr. Renata Pavelková Chmelová, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: **25. března 2014**
Termín odevzdání diplomové práce: **10. dubna 2015**

L.S.

Prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 25. března 2014

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AOPK ČR – Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky

ČOV – Čistička odpadních vod

ČSÚ – Český statistický úřad

ČÚZK – Český úřad zeměměřický a katastrální

DIBAVOD – Digitální báze vodohospodářských dat

EDPP – Elektronický digitální povodňový portál

ha - hektar

CHKO – Chráněná krajinná oblast

INSPIRE – Infrastructure for spatial information in Europe

JZD – Jednotné zemědělské družstvo

Mze – Ministerstvo zemědělství

NPR – Národní přírodní rezervace

NPP – Národní přírodní památka

PR – Přírodní rezervace

PP – Přírodní památka

SCHÚ – Smluvně chráněné území

SOka – Státní okresní archiv

SO ORP – Správní obvod obce s rozšířenou působností

TKSP – Taxonomický klasifikační systém půd

VÚ – Vojenský újezd

OBSAH

1 ÚVOD.....	11
2 CÍLE PRÁCE	13
3 METODY PRÁCE.....	14
3.1 Rešerše literatury.....	14
3.2 Metodika praktické části.....	16
3.3 Mapové zdroje	20
4 VYMEZENÍ A CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ.....	23
4.1 SO ORP Olomouc.....	24
4.1.1. Obecná charakteristika	24
4.1.2 Geomorfologická charakteristika.....	25
4.1.3. Hydrologie.....	26
4.1.4 Klimatologie	27
4.1.5 Půdní charakteristika	28
4.1.6 Chráněné krajinné oblasti.....	28
4.2 SO ORP Uničov	29
4.2.1. Obecná charakteristika	29
4.2.2 Geomorfologická charakteristika.....	30
4.2.3 Hydrologie.....	31
4.2.4 Klimatologie	31
4.2.5 Půdní charakteristika	32
4.2.6 Chráněné krajinné oblasti.....	32
5 HISTORIE RYBNÍKÁŘSTVÍ NA MORAVĚ.....	34
6 VODNÍ PLOCHY NA ÚZEMÍ SO ORP OLOMOUC A SO ORP UNIČOV V PRŮBĚHU HISTORIE	38
6.1 Vodní plochy v letech I. vojenského mapování	38
6.2 Vodní plochy v letech II. vojenského mapování	43
6.3 Dochované historické rybníky na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov	44
6.4 Výsledky analýzy historických rybníků na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov	50
7 SOUČASNÉ VODNÍ PLOCHY NA ÚZEMÍ SO ORP OLOMOUC A SO ORP UNIČOV	53
7.1 Zaniklé vodní plochy po r. 2010 na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov ...	58

7.2 Nové vodní plochy na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov	60
7.3 Jednotlivé kategorie současných vodních ploch na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov	61
7.3.1 Rybníky a MVN.....	61
7.3.2 Požární nádrže	62
7.3.3 Koupaliště	62
7.3.4 Pískovny, šterkovny, těžební jámy, lomy.....	63
7.3.5 Mokřady.....	64
7.3.6 Mrtvá ramena řek.....	64
7.3.7 Rybí sádky	65
7.3.8 Deprese zaplavené vodou.....	65
7.3.9 Přehradní nádrže	65
7.3.10 Uměle vytvořená jezírka	66
7.4 Charakteristika vybraných vodních ploch na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov	67
7.4.1 Chomoutovské jezero	67
7.4.2 Pískovka Poděbrady.....	68
7.4.3 Rybník v obci Dolany	68
7.4.4 Rybníky v obci Rybníček.....	69
7.4.5 Šumvaldské rybníky	70
7.4.6 Vodní plochy v obci Nová Dědina	71
8 NÁVRHY NA OBNOVU A REVITALIZACI VYBRANÝCH ZANIKLÝCH RYBNÍKŮ	72
9 ZÁVĚR.....	74
10 SUMMARY.....	77
11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	79
SEZNAM PŘÍLOH	85

1 ÚVOD

„Země tisíců rybníků“. S trochou nadsázky by se touto přezdívkou mohla pyšnit naše malá země (ŠTEFÁČEK, 2010). Vždyť naše země je posetá množstvím rozmanitých rybníků a rybníčků různých tvarů a velikostí, a to nejen v rybníkářských oblastech jako jsou jižní Čechy a jižní Morava, ale i na střední a severní Moravě najdeme spoustu rybníků a malých vodních nádrží.

Lidé vodu využívají od nepaměti, je totiž nedílnou součástí veškerého života a koloběhu na naší planetě. Stejně tak od nepaměti existuje touha lidí po ovládnutí tohoto nespoutaného živlu, která postupem času rostla a rostla. Lidé chtěli a chtějí využívat vodu co nejvíce ve svůj prospěch, a tak už v dávné minulosti zasahovali do přirozených vodních toků - upravovali koryta řek či přehrazovali vodní toky za účelem vytvoření vodních nádrží všude ve světě, i u nás. Rybníky byly budovány v Českých zemích nejvíce v 13. až 15. stol. a ve své době patřily k vrcholným vodohospodářským dílům našeho kontinentu. Souhrnně se za doby Československé republiky nacházelo na našem území cca 21 000 rybníků s celkovou plochou 49 000 ha (40 000 ha v Čechách a 9 000 ha na Moravě). Z historických podkladů lze však soudit, že to bylo oproti roku 1587 o 4 miliardy m³ méně v důsledku rušení rybníků v 18. a 19. století při intenzifikaci využití půdy (KESTRÁNEK, et al., 1984).

Význam rybníků a malých vodních nádrží se však v průběhu let měnil vzhledem k aktuálním trendům využívání vodních zdrojů. V průběhu staletí byla u nás vybudována obdivuhodná hydrotechnická zařízení - soustavy jihočeských a jihomoravských rybníků, rozsáhlé regulace velkých řek, vybudování celých kaskád údolních nádrží s všestranným využitím atd. (VLČEK, et al., 1982). Kromě chovu ryb slouží rybníky také jako nádrže užitkové, rezervoáry pitné vody, jako rekreační vodní plochy atd. Po rušení rybníků v 18. – 19. století jejich počet začal opět mírně stoupat, a to převážně ve 2. polovině 20. století. To souvisí s rozvojem hospodářství a především energetického průmyslu (KESTRÁNEK, et al., 1984). Tempo dnešní doby jde ale neustále dopředu a stejně jako vše ostatní se vyvíjejí i vodní plochy.

Stejně jako vše na zemi, tak i rybníky od svého vzniku a svých počátků, přes éru zlatého věku rybníkářství až do dnešní doby prodělaly a neustále prodělávají řadu změn. Zkrátka od svého vzniku prošly a procházejí neustálým vývojem. Oblast Střední a Severní Moravy sice nedisponuje takovým množstvím rybníků jako vyhlášené rybníkářské, přesto ale zastávaly důležitou funkci v oblastním hospodářství a některé zastávají dodnes. A právě tímto vývojem změn rybníků a vodních ploch obecně se tato práce bude v následujících kapitolách zabývat. Práce je konkrétně zaměřena na vývoj změn rybníků a malých vodních nádrží na území SO ORP Olomouc a SO ORP Olomouc.

*Ty české rybníky jsou stříbro slité,
žihané temnem stínů pod oblaky,
vložený v luhy do zeleně syté,
jsou jako krajů mírné, tiché zraky.
Tu sluka steskne v rákosí blíž kraje
a kachny vodní s peřím zelenavým,
jak duhovými barvami když hraje,
se nese v dálce prachem slunce žhavým;
chlad s dechem puškvorců lukami stoupá,
a s vůní otavy po kraji dýchá,
vzduch mírně chlazen vlnami se houpá,
a něco jako věčný stesk v tom vzdychá.*

(SOVA, 1893)

2 CÍLE PRÁCE

Cílem diplomové práce je porovnat dlouhodobější vývoj vodních ploch, především pak historických rybníků, na dvou vymezených zájmových územích, a to na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov. Cílem práce je vzájemně porovnat tato dvě zájmová území z hlediska historického vývoje vodních ploch, podrobněji zmapovat vývoj vodních ploch na území SO ORP Olomouc i území SO ORP Uničov. Především podrobněji popsat jednotlivé etapy vývoje vodních ploch až do současnosti. Práce je tedy zaměřena jak na vodní plochy zaniklé, tak i na ty současné. Dále je cílem práce kategorizovat současné vodní plochy na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov dle jejich funkce a účelu v krajině a zmapovat dostupnou historii jejich vývoje a změn v krajině.

Podrobnější analýza zaniklých rybníků na vymezených zájmových územích by mohla posloužit jako podklad pro návrh na revitalizaci vybraných rybníků vhodných pro případnou obnovu či jinou změnu.

3 METODY PRÁCE

Diplomová práce se skládá ze dvou částí, které se vzájemně prolínají. První částí je část teoretická, která se týkala především práce s literaturou, archivními spisy a různými historickými podklady, jako paměti jednotlivých obcí atd. Druhou částí je pak část praktická, která byla pro vypracování diplomové práce stěžejní. Praktická část diplomové práce je zaměřená na analýzu historických i současných map zájmového území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov a na rozdělení stávajících vodních ploch na obou územích do předem stanovených kategorií dle funkce a účelu vodních ploch.

3.1 Rešerše literatury

Literatury, která by se hlouběji zabývala rybníkářstvím na střední Moravě, není mnoho, jelikož tato oblast nespadá mezi nejvýznamnější rybníkářské oblasti naší země. Převážná většina knih o rybníkářství pojednává o Moravě jako o rybníkářské oblasti pouze okrajově.

K získání uceleného obrazu o historickém vývoji našeho rybníkářství bylo proto využito více knih, vzhledem k tomu, že v knihách o rybníkářství najdeme z oblasti Moravy jen malé útržky. O historii rybníkářství lze nalézt ale knih hned několik. Jednou z nich je kniha s názvem *Lesk a sláva českého rybníkářství* od Jiřího ANDRESKY z r. 1997. Tato kniha popisuje vývoj rybníkářství od dob největší éry zakládání rybníků až po současnost v Čechách i na Moravě. Další významná publikace je kniha s názvem *O rybnících* a napsal ji někdejší olomoucký biskup Jan DUBRAVIUS v r. 1953. Kniha *Sledování změn v kulturní krajině* od Zdeňka LIPSKÉHO (2000) pojednává o změnách krajiny v průběhu historie, o zastoupení zemědělské půdy, lesů i vodních ploch v různých etapách historie české země, což jsou skvělé doplňující informace k vývoji vodních ploch. Stejně jako *Zeměpisný lexikon ČR: Vodní toky a nádrže* od Jaroslava KESTŘÁLKA et al. (1984). Jednou z nejnovějších publikací zabývajících se historií rybníkářství a rybníků, a to především na Moravě, je kniha vydaná v r. 2014 s názvem *Historické rybníky České republiky: srovnání současnosti se stavem v 2. polovině 19. století*. Autory knihy jsou Renata PAVELKOVÁ, Jindřich FRAJER et al. Kniha pojednává o historických rybnících z období II. vojenského mapování a přináší obraz o historii

výstavby a zániků rybníků v rámci území České republiky. Speciálně se pak kniha zaměřuje na vývoj historických rybníků v povodí Moravy, Dyje a Odry.

Informace o konkrétních rybnících zaniklých či dochovaných historických rybnících na území vybraných obcí mohou poskytnout různé paměti obcí, kroniky či určité historické spisy uložené v archivech. Konkrétní informace o vybraných rybnících, ať už dochovaných nebo zaniklých, poskytla tato díla: *Majetín v proměnách času* vydané obcí Majetín v r. 2012, *Paměti obce Holice* od Miroslava KOUDELY (2004), *Paměti obce Skrbeň* sepsané Markétou TYMONOVOU et al. (1999) a v neposlední řadě kniha *Pod křídly orlice, obce Uničovska* od Stanislava DOLEŽALA, která shrnuje historii jednotlivých obcí na Uničovsku. Jelikož je často v kronikách, historických příručkách atd. obsaženo o konkrétních vodních plochách pouze pár zmínek, je třeba poskládat ucelený obraz jejich historie ze střípků informací z více zdrojů. Paměti konkrétních obcí jsou proto dobrým zdrojem historických informací, jelikož se zabývají historií obcí velice podrobně. Informace o vodních plochách mohou poskytnout také novinové články, zpravodaje obcí nebo manipulační a provozní řády těchto vodních děl, často dostupné na úřadech příslušných obcí.

Literatura zabývající se současnými vodními plochami je mnohem dostupnější než literatura zabývající se vodními plochami historickými. *Encyklopedie vodních ploch Čech, Moravy a Slezska* od Stanislava ŠTEFÁČKA je poměrně nová kniha vydaná r. 2010, která shrnuje vodní plochy na celém území České republiky, nicméně informace z hlediska nějakých rozsáhlejších informací o vodních plochách nejsou dostatečné. Kniha popisuje u každé vodní plochy její lokalizaci, tvar a druh vodní plochy, její možné využití a také zajímavá místa v jejím okolí. Jedná se o soupis především větších vodních ploch, nalezneme zde na 1 500 vodních ploch o velikosti cca 7 ha a více.

Speciálně na rybníky a MVN se zaměřuje kniha s názvem *Rybníky a účelové nádrže* z r. 1997 od Karla VRÁNY a Jana BERANA. V této knize je obsažená přesná definice MVN, dále výčet kategorií MVN dle funkce, technické a vodohospodářské informace o MVN. Kniha pojednává nejen o stavbě nádrží, ale také o jejich údržbě či rekonstrukci.

3.2 Metodika praktické části

V rámci praktické části diplomové práce byla provedena analýza a porovnání několika map z různých historických etap. Podrobná analýza se týká vrstvy A05 – Vodní nádrže, která je ve formátu shp určená pro práci v GIS. Tato vrstva je volně dostupná a je součástí databáze DIBAVOD. S touto, i dalšími vrstvami, bylo následně pracováno v prostředí GIS, přesněji v programu ArcMap 10. Vodní plochy vrstvy A05 – Vodní nádrže na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov byly porovnány s vodními plochami zaznačenými na mapách I. a II. vojenského mapování, orientačně i s vodními plochami na mapách III. vojenského mapování. Kromě toho byla provedena analýza map I. a II. vojenského mapování, tato dvě mapování byly porovnána, aby bylo zjištěno, jak se změnily vodní plochy, ohledně počtu i rozlohy, mezi obdobími I. a II. vojenského mapování. Vrstva A05 – Vodní nádrže byla nakonec porovnávána i se současnými leteckými snímky, volně dostupnými na portále ČÚZK, aby mohla být provedena analýza změn vodních ploch v rámci posledních let, díky tomu bylo zjištěno, že některé vodní plochy v průběhu posledních cca 10 let zanikly, jiné naopak vznikly. S celkovou mapovou analýzou společně s informacemi z historických pramenů, různých pamětí obcí a kronik vznikl obraz vývoje změn vodních ploch od dob I. vojenského mapování až po současnost.

I. vojenské mapování neboli mapování josefské z roku 1764 až 1768 je dostupné online v digitální podobě na internetovém serveru Laboratoře geoinformatiky Fakulty životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně v rámci Prezentace starých mapových děl z území Čech, Moravy a Slezka, stejně jako i II. a III. vojenské mapování. Území SO ORP Olomouc i SO ORP Uničov se nacházejí na zmapovaném území Moravy. Území SO ORP Olomouc se rozkládá na 5 mapových listech (č. 27, 28, 38, 39, 40, 52), území SO ORP Uničov pouze na dvou mapových listech (č. 18 a 19). Mapování vodních ploch na mapách I. vojenského mapování bylo oproti mapám II. vojenského mapování velice snadné. Mapy jsou v dobrém stavu, barevně velmi dobře zachovalé a vodní plochy jsou snadno rozeznatelné. Bohužel neexistuje žádná vrstva I. vojenského mapování, se kterou by se dalo pracovat v programu ArcMap 10., jelikož mapy I. vojenského mapování nejsou zcela přesné a nebyly konstruovány podle přesného kartografického měření, proto je nebylo možné přenést do souřadnicového systému. Z tohoto důvodu

byly v programu ArcMap 10. zaznačeny vodní plochy z I. vojenského mapování do mapy současné, tím vznikla orientační bodová vrstva vodních ploch z I. vojenského mapování, kterou byla dále porovnáována s mapou II. vojenského mapování a s mapou současnou.

II. vojenské mapování, známé též jako mapování Františkovo, pocházející z let 1836 až 1852, je dostupné taktéž online na internetovém serveru Laboratoře geoinformatiky Fakulty životního prostředí Univerzity J. E. Purkyně, ale na rozdíl od I. vojenského mapování bylo předvedeno do souřadnicového systému, takže bylo možné s tímto mapováním pracovat v programu ArcMap 10, vrstva je online dostupná, poskytuje ji Národní geoportál INSPIRE. Na mapách II. vojenského mapování bylo už o něco těžší rozeznat vodní plochy, jelikož jsou zde hůře zaznačeny a barvy nejsou natolik výrazné, takže na první pohled nebylo u všech ploch zcela jasné, zda se jedná opravdu o vodní plochy. Nicméně byla provedena analýza vodních ploch na mapách I. a II. vojenského mapování a mapování současného. Vedoucí diplomové práce, paní RNDr. Renatou Pavelkou, Ph.D., pod záštitou Katedry geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci byla poskytnuta vrstva historických vodních ploch z II. vojenského mapování upravená pro území SO ORP Uničov a SO ORP Olomouc. Tato vrstva byla dále porovnána s leteckými snímky, tzv. ortofotomapou, aby došlo k případnému vyloučení rybníků již zaniklých. Ortofotomapy jsou v digitální formě dostupné na portále Českého úřadu zeměměřického a katastrálního.

Další součástí praktické části diplomové práce bylo rozdělení současných vodních ploch na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov do několika kategorií dle funkce a využití vodních ploch. K této části byla opět využita vrstva A05 – Vodní nádrže databáze DIBAVOD z r. 2010. Tato vrstva je dostupná na internetových stránkách VÚV T. G. M. Pro současné vodní plochy byly vytvořeny jednotlivé kategorie, inspirované Generelem rybníků a nádrží Jany Benešové z r. 1996.

Celkem tak bylo stanoveno 12 kategorií vodních ploch:

- rybníky
- MVN
- požární nádrže
- pískovny, štěrkovny, těžební jámy, lomy zaplavené vodou
- koupaliště
- ČOV
- zamokřená území, mokřady
- mrtvá ramena řek
- rybí sádky
- deprese zaplavené vodou
- přehrady
- umělá jezírka

Jednotlivé kategorie současných vodních ploch jsou stanoveny tak, aby pokryly všechny funkce vodních ploch, které v krajině plní. Kategorie ČOV a rybí sádky se často neuvádějí, přesto však do funkčních kategorií vodních ploch patří, nalezneme je i v Účelové klasifikaci povrchových a podzemních vod Digitální databáze vodohospodářských dat.

Vrstva vodních ploch A05 – Vodní nádrže pocházející z r. 2010, a která je součástí databáze DIBAVOD, byla společně s ortofotomapou promítnuta do programu ArcMap 10. Vodní plochy byly rozděleny dle funkce, původu a účelu do jednotlivých kategorií. Kromě toho byla provedena „aktualizace“ vrstvy A05 – Vodní nádrže, která pochází z r. 2010, a tudíž neobsahuje změny vodních ploch za poslední roky. Díky této analýze bylo zjištěno, že některé vodní plochy se na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov již nevyskytují a naopak některé nově přibyly. Po rozdělení vodních ploch

do jednotlivých kategorií a aktualizaci vrstvy A05 – Vodní nádrže, byla zjišťována rozloha vodních ploch na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov. Ke každému z území byla vytvořena tabulka, která vyjadřuje, kolik vodních ploch se nachází v jednotlivých kategoriích včetně celkové rozlohy vodních ploch tvořících jednotlivé kategorie.

Počet současných rybníků na obou zájmových územích byl porovnán s vrstvami I. a II. vojenského mapování, přičemž vznikl přehled rybníků v jednotlivých etapách a jakýsi historický vývoj rybníků na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov.

Analýza zaniklých rybníků by teoreticky mohla posloužit jako podklad pro návrh na revitalizaci vybraných zaniklých rybníků. K tomu je však třeba zjistit kromě jejich historie také jejich majetkové poměry. Totiž pokud rybník vlastní několik majitelů současně, je velmi nepravděpodobné, že se společně dohodnou a všichni budou s revitalizací souhlasit. Ke zjištění majetkových poměrů některých zaniklých vodních ploch bylo využito online aplikace Nahlížení do katastru na portále ČÚZK, kde jsou volně k nahlížení katastrální mapy i s popisnými čísly jednotlivých parcel včetně jejich majitelů.

Poslední částí diplomové práce bylo terénní šetření a vytvoření doprovodných map. V rámci terénního šetření se jednalo především o pořízení fotodokumentace, která slouží jako výborný doplněk k samotné práci. Fotografiemi byly zachyceny historické rybníky na území SO ORP Olomouc i SO ORP Uničov, dále vybrané vodní plochy různých kategorií, které jsou podrobněji charakterizovány. Kromě pořízení fotodokumentace sloužilo terénní šetření také k hledání „pozůstatků“ po rybnících již zaniklých – např. bývalé hráze. Tato místa však byla předem určena a vytipována po předcházející analýze rybníků z dob I. a II. vojenského mapování, kdy byla určena jejich poloha a přibližná velikost. Na místech bývalých rybníků šlo v některých případech rozpoznat bývalou hráz, ve většině případů však nikoliv, na místě bývalých rybníků byla již buď zástavba, nebo orné pole. Doplnující mapy byly vytvořeny v programu ArcMap 10.0.

3.3 Mapové zdroje

Mapové zdroje tvořily velkou část zdrojů informací, které byly pro vypracování diplomové práce klíčové. Kromě literatury a historických pramenů bylo potřeba pracovat s několika mapovými zdroji, které poskytly opravdu velké množství informací pro zpracování diplomové práce, především v oblasti změn využití a stavu krajiny v různých etapách historie až po současnost. Jako mapové zdroje byly využity především mapy I. a II. vojenského mapování, III. vojenské mapování bylo využito jen okrajově. V největší míře bylo využito I. a II. vojenské mapování, dále aktuální letecké snímky, a také katastrální mapy Českého úřadu zeměměřického a katastrálního.

Jak už vypovídá z názvu, vojenské mapy sloužily k vojenským účelům, pro orientaci v terénu a vedení vojenských operací. Pro takovéto účely prvně sloužily tzv. Müllerovy mapy Čech a Moravy pocházející z počátku 18. stol. a vytvořené pro celou zemi jedním jediným člověkem, ale bez přesného geodetického měření, což se ukázalo po sedmileté prohrané válce s Pruskem v letech 1756 až 1763 jako velký nedostatek, a tak vzniklo podrobnější I. vojenské mapování, které mapuje tehdejší rakousko-uhersko v měřítku 1 : 28 000 (LIPSKÝ, 2000).

I. vojenské mapování, zvané také jako mapování josefské, vznikalo v letech 1763 až 1787. Originální barevné mapy jsou uloženy v Kriegsarchivu ve Vídni (LIPSKÝ, 2000). Pro sledování vývoje krajiny jsou v tomto mapování důležitá znázornění cestní sítě, lokalizace sídel, povrchových vod, lesů, stromů, ale i různých typů budov jako jsou kostely, mlýny apod., i když zakreslené objekty byly mapovány tzv. „od oka“ pouhým pozorováním v terénu.

Společně s mapami vznikal současně i vojensko-topografický popis, který obsahuje informace v mapách chybějící, např. šířka a hloubka vodních toků, stav silnic, zásobovací možnosti obcí atd. Tento materiál je však bohužel dostupný jen pro území Čech, a to v 19 rukopisných svazcích. Mapy I. vojenského mapování jsou unikátní nejen svou podrobností některých prvků, měřítkem, ale i významem, jelikož zachycují Čechy, Moravu i Slezsko před nastupující průmyslovou revolucí v rozpadu barokní kulturní krajiny (Laboratoř geoinformatiky, Fakulta životního prostředí UJEP, 2001 – 2010 [online]).

II. vojenské mapování, jinak zvané Františkovo, bylo provedeno v letech 1836 až 1852 a z hlediska přesnosti je výrazně kvalitnější, než předchozí vojenské mapování, i když informace o vývoji krajiny se nijak výrazně nerozšířily (LIPSKÝ, 2000). Mapování je přesnější, jelikož mu předcházela vojenská triangulace, která sloužila jako geodetický základ a podkladem byly mapy Stablního katastru v měřítku 1 : 2 880. I když obsah map je téměř totožný jako u map I. vojenského mapování, nastiňují mapy zcela odlišnou situaci v naší zemi a v krajině lze zaznamenat značné rozdíly. Mapy totiž zachycují nástup průmyslové revoluce a především rozvoj zemědělství, což mělo značný vliv na tehdejší využití půdy včetně vodních ploch (Laboratoř geoinformatiky, Fakulta životního prostředí UJEP, 2001 – 2010 [online]).

Nejpřesnější je III. vojenské mapování, zvané také jako Františko-josefské, které vznikalo v letech 1876 až 1878 pro Moravu a Slezsko a pro Čechy v letech 1877 až 1880. Podkladem tomuto mapování byly opět katastrální mapy, oproti předcházejícím mapování je však značně vylepšené znázornění výškopisu pomocí šrafování, vrstevnic a kót. Výsledkem jsou mapy speciální s měřítkem 1 : 75 000 a generální s měřítkem 1 : 200 000 (Laboratoř geoinformatiky, Fakulta životního prostředí UJEP, 2001 – 2010 [online]). Zdokonalení je také patrné u znázornění reliéfu a komunikací, barevně jsou také rozlišeny vodstva, luky, zahrady a lesy. Mapy jsou velice užitečné ke sledování změn v krajině, po r. 1918 se mapy III. vojenského mapování s českým názvoslovím staly úředními mapami Československé republiky (LIPSKÝ, 2000).

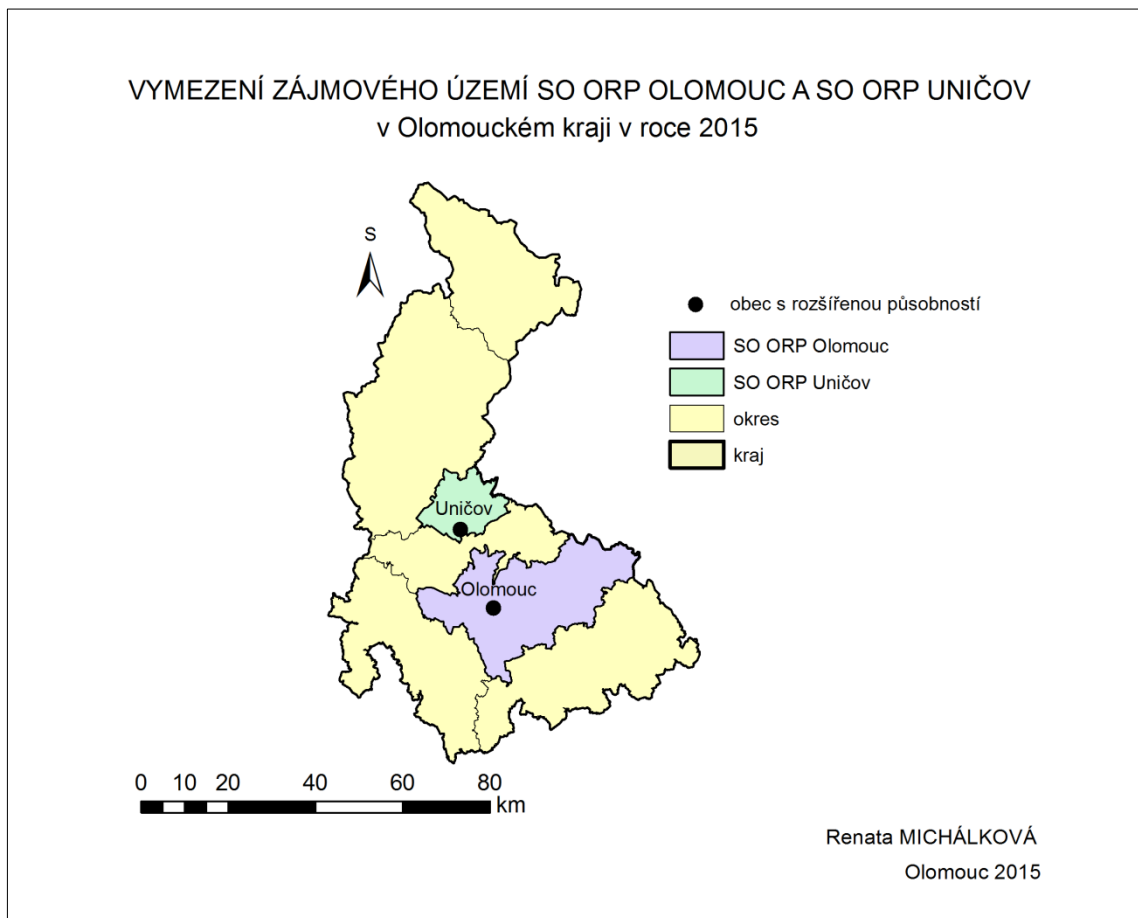
Ke zpracování diplomové práce a pro srovnání změn vývoje krajiny, především tedy vodních ploch, byly využity i současné letecké snímky, které jsou volně dostupné online, např. na různých mapových serverech nebo na portálu ČÚZK. Letecké snímky se provádějí pravidelně v různých časových intervalech a pro období posledních 40 až 70 let jsou letecké snímky nejdetailnějším podkladem pro dokládání vývoje krajinné struktury (LIPSKÝ, 2000).

Pro zjišťování majetkových poměrů některých vodních ploch, a také pro zjišťování informací o výměře a číse parcel vybraných vodních ploch, byl využit katastr nemovitostí, který je dostupný online na portále ČÚZK. Katastrální analogová

mapa v měřítku 1 : 2 880 je součástí souboru geodetických informací katastru nemovitostí České republiky a vznikla z podkladů bývalého pozemkového katastru. Katastrální mapa má však i digitální verzi volně dostupnou online a je definována předpisem č. 357/2013 Sb., vyhláška o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška). Do katastru nemovitostí lze volně nahlížet na portále ČÚZK a aplikaci Nahlížení do katastru nemovitostí (ČÚZK, 2015). Dále bylo využito několika vrstev sloužících pro práci v prostředí GIS. K analýze vodních ploch byla využita vrstva A05 – Vodní plochy volně dostupné z databáze DIBAVOD. Mimo jiné i vrstva A03 – vodní tok (hrubé úseky).

4 VYMEZENÍ A CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

Práce je zaměřena na dvě konkrétní území – správní obvod obce s rozšířenou působností Olomouc (SO ORP Olomouc) a správní obvod obce s rozšířenou působností Uničov (SO ORP Uničov), takzvané obce III. stupně, které vstoupily v platnost 1. 1. 2003. Jedná se obce s určitými přenesenými působnostmi samosprávy. Obě dvě území spadají do Olomouckého kraje a okresu Olomouc. Všechny jednotky spadají do příslušného regionu soudržnosti (NUTS 2) s názvem Střední Morava.

Obr. 1: Administrativní členění Olomouckého kraje – vymezení zájmových území

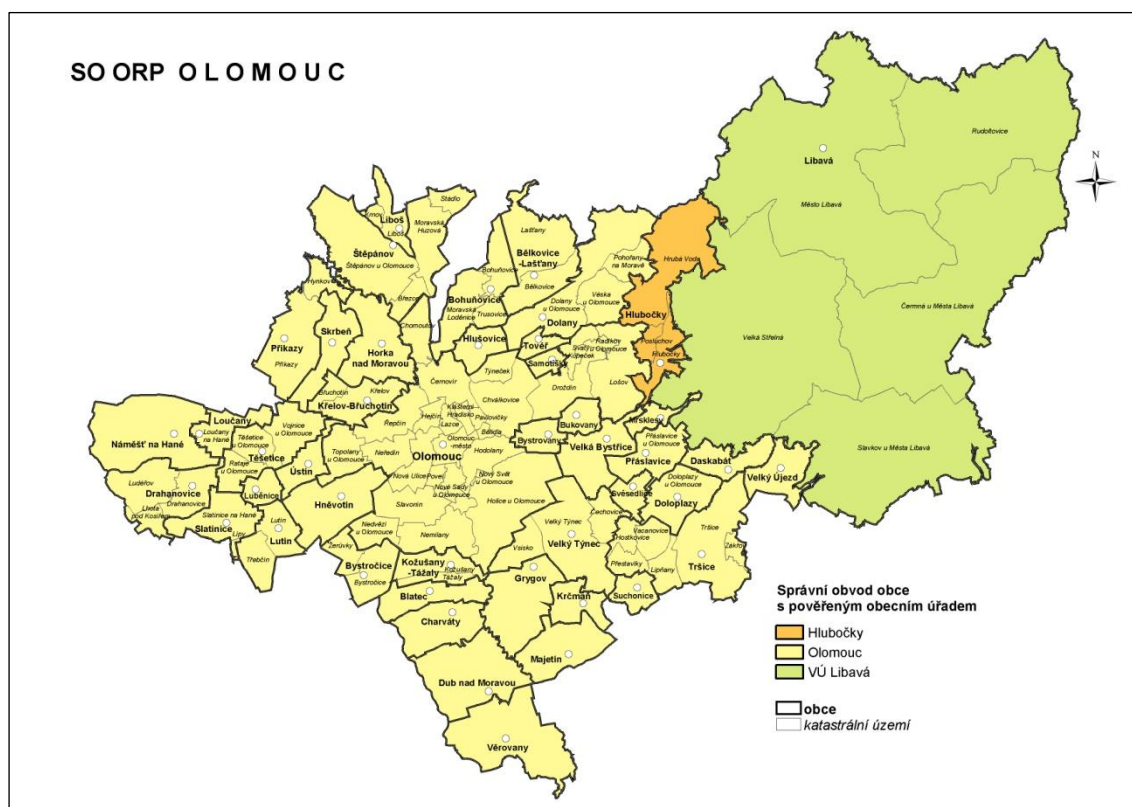
Podklad: Geoportál INSPIRE – správní členění

4.1 SO ORP Olomouc

4.1.1. Obecná charakteristika

Celková plocha SO ORP zaujímá 858,6 km², je největším správním obvodem obce s rozšířenou působností v Olomouckém kraji a zahrnuje 45 dílčích obcí nacházejících se na území SO ORP Olomouc. Sousedí se správním obvodem obce Hranice, Lipník n. Bečvou, Litovel, Konice, Prostějov, Přerov a Šternberk.

Počet obyvatel žijících na území SO ORP Olomouc činí 162 136 obyvatel k 1. 1. 2014 (ČSÚ, 2014). Centrem Olomouckého kraje a zároveň i SO ORP Olomouc, jak správním, tak historickým, je město Olomouc. Kromě 45 obcí spadajících do území SO ORP Olomouc patří k vymezenému území také Vojenský výcvikový prostor Libavá (VÚ Libavá) nacházející se na severovýchodě zájmového území. Celková rozloha vojenského újezdu činí 327,33 km². Vojenský újezd Libavá byl zřízen k 1. 6. 1950 usnesením vlády České republiky a Ministerstva vnitra (Libavsko, 2015 [online]).

Obr. 2: Správní členění SO ORP Olomouc; Zdroj: ČSÚ – správní obvody, 2014

Tab. 1.: Základní administrativní charakteristika SO ORP Olomouc

kraj	Olomoucký
okres	Olomouc
NUTS 2	Střední Morava
správní centrum	Olomouc
POU	Hlubočky, Olomouc
město	Olomouc
městys	Dub nad Moravou, Náměšť na Hané, Velký Újezd
výčet obcí spadající pod SO ORP Olomouc	Bělkovice-Lašťany, Blatec, Bohuňovice, Bukovany, Bystročice, Bystrovany, Daskabát, Dolany, Doloplazy, Drahanovice, Dub nad Moravou, Grygov, Hlubočky, Hlušovice, Hněvotín, Horka nad Moravou, Charváty, Kožušany-Tážaly, Krčmaň, Křelov-Břuchotín, Liboš, Loučany, Luběnice, Lutín, Majetín, Mrsklesy, Náměšť na Hané, Olomouc, Přáslavice, Příkazy, Samotíšky, Skrbeň, Slatinice, Suchonice, Svěsedlice, Štěpánov, Těšetice, Tověř, Tršice, Ústín, Velká Bystřice, Velký Týnec, Velký Újezd, Věřovany a území VÚ Libavá

Zdroj: ČSÚ, 2014 (vlastní zpracování)

4.1.2 Geomorfologická charakteristika

Území SO ORP Olomouc spadá z geomorfologického hlediska do systému Hercynského i Alpsko-Himalájského (viz Tab. 2). Část území spadá do provincie Česká vysočina a část do provincie Západní Karpaty, i když většinová část území spadá právě do provincie České vysočiny, Krkonošsko-jesenické soustavy, Jesenické oblasti a celku Nízký Jeseník. (DEMEK et al., 1987; Národní geoportál INSPIRE – CENIA [online]).

Reliéf na území SO ORP je převážně rovinatý, převažují krajiny rovin a pahorkatin, především v západní polovině území. Na východní polovině pak mají velké zastoupení zalesněné krajiny vrchovin (VÚ Libavá). Jedná se o jehličnaté lesy, popřípadě lesy smíšené, listnaté lesy zde mají velice malé zastoupení. Podél řeky Moravy protínající území SO ORP Olomouc v linii S-J najdeme krajiny širokých říčních niv (DEMEK et al., 1987; Národní geoportál INSPIRE – CENIA [online]).

Tab. 2: Geomorfologické členění území SO ORP Olomouc

<i>provincie</i>	<i>soustava</i>	<i>podstousta</i>	<i>celek</i>	<i>podcelek</i>
Česká vysočina	Krkonošsko-jesenická	Jesenická oblast	Zábřežská vrchovina	Bouzovská vrchovina
			Nízký Jeseník	Domašovská vrchovina
				Oderské vrchy
				Tršická pahorkatina
				Vítkovská vrchovina
Západní Karpaty	Vněkarpatské sníženiny	Západní vněkarpatské sníženiny	Hornomoravský úval	Prostějovská pahorkatina
				Středomoravská niva
				Uničovská plošina

Zdroj: DEMEK et al., 1987; Národní geoportál INSPIRE – Geomorfologické členění ČR (vlastní zpracování)

4.1.3. Hydrologie

Území SO ORP Olomouc náleží do dvou úmoří, a to do úmoří Černého moře, kam spadá většina vymezeného území směrem na západ, pouze menší část na východě SO ORP Olomouc spadá do úmoří moře Baltského. Tomuto rozdělení odpovídají dvě řeky, které celému území dominují. Řeka Morava, která odvodňuje západní polovinu území a náleží do úmoří Černého moře, a řeka Odra pramenící ve východní části území

a spadající do úmoří Baltského moře. Kromě těchto dvou řek se na území vyskytuje dalších několik menších vodních toků – řek, říček, potoků atd.

Morava je vodní tok II. řádu s celkovou délkou toku 269,36 km, avšak část řeky protékající územím SO ORP Olomouc činí necelých 30 km (cca 29,6 km). Celková plocha povodí Moravy je 20 692,4 km². Morava je levostranným přítokem Dunaje, do kterého se vlévá na hranicích Slovenska a Rakouska. Pramení pod vrcholem Kralického Sněžníku v nadmořské výšce 1370,67 m. V celém povodí Moravy najdeme až na 10 932 vodních ploch, na území SO ORP Olomouc jich však nalezneme 322. Na vybraném území se krom samotné Moravy vyskytuje také několik jejich přítoků, např. Blata, Cholinka Oskava, Trusovický potok, Bystřice, která se do Moravy vlévá ve městě Olomouc, Morávka a několik dalších menších vodních toků (VÚV T. G. M. [online]).

Odra je řeka I. řádu, její délka je 134,32 km a její plocha povodí 6 229,72 km². Délka úseku vodního toku, který leží na vybraném území, činí ale zhruba pouhých 15 km. Odra pramení v Nížkém Jeseníku, jihovýchodně od Fidlova kopce v nadmořské výšce 633,59 m. Českou republiku opouští severně od Bohumína a poté, co proteče Polskem, se vlévá do Baltského moře. V povodí Odry se nachází celkem 3 882 vodních ploch (VÚV T. G. M. [online]).

4.1.4 Klimatologie

Dle Quittovi klimatické klasifikace spadá území SO ORP Olomouc do 3 klimatických oblastí – teplé, mírně teplé a chladné, které se od sebe liší několika klimatickými charakteristikami vystihující tyto oblasti. Oblast teplá se rozkládá v oblasti Hornomoravského úvalu a částečně zasahuje na východ zájmového území, do oblasti Nížkého Jeseníku. Sníženina Hornomoravského úvalu je typická svým teplým klimatem, charakterizují ho průměrná červencová teplota 18 až 19°C, průměrná lednová teplota -3 až -4°C, zhruba 50 až 60 dní letních dnů a 30 dnů ledových. V oblasti Zábřežské vrchoviny a Nížkého Jeseníku se vyskytuje klimatická oblast mírně teplá, kde jsou teploty o něco málo nižší. Průměrná červencová teplota je zde 16 až 17°C, průměrná lednová teplota -2 až -3°C. Počet letních dnů kolísá od 40 do 50 a počet ledových dnů od 30 do 40. Ve východní části zájmového území, v oblasti Oderských vrchů a Vítkovské vrchovině panuje chladná klimatická oblast s průměrnou červencovou

teplotou 15 až 16°C a průměrnou lednovou teplotou -3 až -4 °C. Počet letních dnů v této oblasti je 10 až 30 a ledových 50 až 60 (TOLASZ, et al., 2007; Národní geoportál INSPIRE [online]).

4.1.5 Půdní charakteristika

Vybrané zájmové území SO ORP Olomouc tvoří podle TKSP čtyři hlavní typy půd. Jedná se o kambizem, která se nachází v západním výběžku zájmového území, a také pokrývá velkou část území na východě. Jedná se o půdu, která je vázána spíše na členitější reliéf, najdeme ji tedy převážně v oblasti vrchovin vojenského újezdu Libavá. Dalším typem půdy je černoze, kterou nalezneme pouze v západní oblasti zasahující až na jihozápad zájmového území. Na sever i jih od města Olomouc vybíhá v pásech fluvizem lemující tok Moravy. Zhruba ve středu SO ORP Olomouc probíhá ve směru sever-jih pás hnědozemě. Pouze ojediněle se ve východní části území nacházejí luvizemě (Národní geoportál INSPIRE [online]).

4.1.6 Chráněné krajinné oblasti

Na území SO ORP Olomouc se nachází několik chráněných území stanovených zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Nejvyšší kategorií nacházející se na vybraném území je CHKO Litovelské Pomoraví, které zde zasahuje svou jižní částí. V rámci této chráněné krajinné oblasti se na území vyskytuje několik dalších podkategorií chráněných včetně smluvně chráněného území Libavá, které je i součástí NATURA 2000 (AOPK ČR, 2014a [online]).

Tab. 3: Seznam chráněných území v SO ORP Olomouc

<i>Chráněné území</i>	<i>Kategorie chráněného území</i>	<i>Celková rozloha (ha)</i>
Litovelské Pomoraví	CHKO	9 300
- Bázlerova pískovna	PP	3,08
- Častava	PP	7,32
- Dalibor	PP	3,36
- Chomoutovské jezero	PP	121,27
- Kurfürstovo rameno	PP	5,01
- Panenský les	PR	15,90
- Plané loučky	PR	30,96
Hrubovodské sutě	PR	92,59
Království	PR	301
Malý Kosíř	PR	8,05
Na skále	NPP	4,55
Smolenská luka	PR	10,50
Terezké údolí	PR	85,92
Tučapská skalka	PP	0,39
U strejčkova lomu	PP	6,02
VÚ Libavá	SCHÚ	11 376

Zdroj: AOPK ČR, [online]; (vlastní zpracování)

4.2 SO ORP Uničov

4.2.1. Obecná charakteristika

SO ORP Uničov nalezneme přibližně ve střední části Olomouckého kraje, v okrese Olomouc. Zaujímá 207,43 km² a hraničí se správním obvodem obce Litovel, Mohelnice, Šternberk, Šumperk a Zábřeh. Rozlohou i počtem obyvatel je podstatně menší než předchozí zájmové území. V SO ORP Uničov žilo 23 035 obyvatel k 1. 1. 2014 (ČSÚ, 2014). Pod tento správní obvod spadá pouze 10 obcí. Správním centrem území je město Uničov, které jako jediné ze zájmového území má statut města a nachází se přibližně 25 km od krajského města Olomouc a žije v něm 11 628 obyvatel.

Tab. 4: Základní administrativní charakteristika SO ORP Uničov

kraj	Olomoucký
okres	Olomouc
NUTS 2	Střední Morava
správní centrum	Uničov
POU	Uničov
město	Uničov
městys	/
výčet obcí spadající pod SO ORP Olomouc	Dlouhá Loučka, Lipinka, Medlov, Nová Hradečná, Paseka, Šumvald, Troubelice, Újezd, Uničov, Želechovice

Zdroj: ČSÚ, 2014; (vlastní zpracování)

Obr. 3: Správní členění SO ORP Uničov; Zdroj: ČSÚ – správní obvody, 2014

4.2.2 Geomorfologická charakteristika

SO ORP Uničov, stejně jako SO ORP Olomouc, z hlediska geomorfologického členění spadá do provincie Česká vysočina a do provincie Západní Karpaty, přitom převažuje území spadající právě pod provincii Západní Karpaty. Konkrétně

do subprovincie Vněkarpatské sníženiny, oblasti Západní vněkarpatské sníženiny, celku Hornomoravský úval (viz. Tab. 5), (DEMEK et al., 1987; Národní geoportál INSPIRE [online]).

Tab. 5: Geomorfologické členění území SO ORP Uničov

<i>provincie</i>	<i>soustava</i>	<i>podstoustava</i>	<i>celek</i>	<i>podcelek</i>
Česká vysočina	Krkonošsko-jesenická	Jesenická oblast	Hanušovická vrchovina	Úsovská vrchovina
			Nízký Jeseník	Bruntálská vrchovina
Západní Karpaty	Vněkarpatské sníženiny	Západní vněkarpatské sníženiny	Hornomoravský úval	Středomoravská niva
				Uničovská plošina

Zdroj: DEMEK et al., 1987; Národní geoportál INSPIRE – Geomorfologické členění ČR (vlastní zpracování)

4.2.3 Hydrologie

Území SO ORP Uničov náleží pouze do úmoří Černého moře. Dominantou celého území je řeka Oskava, která protíná území tak, že jej rozděluje zhruba uprostřed území na západní a východní polovinu. Oskava je levostranný přítok Moravy. Jedná se o řeku třetího řádu a plocha jejího povodí činí 569,2 km². Oskava pramení v Hanušovické vrchovině pod vrcholem Kamenného vrchu v nadmořské výšce 831,12 m. n. m. V celém povodí Oskavy se nachází celkem 225 vodních ploch s celkovou rozlohou 195,81 ha. Další řekou, jejíž povodí zasahuje na území SO ORP Uničov, je řeka Morava. Morava je řeka druhého řádu a velikost jejího povodí je mnohem větší než povodí Oskavy, přesto má v tomto území z hlediska zásobování rybníků menší roli (VÚV T. G. M. [online]).

4.2.4 Klimatologie

Dle Quittovy klasifikace klimatických oblastí se zájmové území SO ORP Uničov nachází pouze ve dvou klimatických oblastech, a to teplé a mírně teplé. Převážná

většina však spadá do teplé klimatické oblasti. Teplá oblast se rozprostírá ve sníženině Hornomoravského úvalu a částečně i nad Hanušovickou vrchovinou. Pro tuto oblast je typické 50 až 60 letních dní, 30 až 40 dní ledových, průměrná červencová teplota 18 až 19°C a průměrná lednová teplota -2 až -3°C. Pro oblast mírně teplou, která se vyskytuje pouze SZ cípu území a ve V okraji území, je typické 40 až 50 letních dní, 30 až 40 dní ledových, průměrná červencová teplota 17 až 18°C a průměrná lednová teplota -2 až -3°C (TOLASZ, et al., 2007; Národní geoportál INSPIRE [online]).

4.2.5 Půdní charakteristika

Podle TKSP tvoří území SO ORP Uničov 3 hlavní typy půd, jedná se o hnědozem, kambizem a černozem, avšak největší zastoupení má na daném území hnědozem a kambizem. Kambizem se vyskytuje po krajích vymezeného území, hnědozem pak vyplňuje jeho střed. Černozem se vyskytuje v západní polovině území a rozprostírá se okolo Uničova. Místy se objevují další typy půd, i když v mnohem menší míře, a to luvizem, šedozem, glej a fluvizem. Glej a fluvizem lemují tok Oskavy.

Díky příznivým klimatickým podmínkám, kdy na území jak SO ORP Olomouc, tak i SO ORP Uničov spadne ročně v průměru okolo 600 mm a díky převažujícím se typům půd jako hnědozem a černozem jsou obě dvě vymezená zájmová území vhodná pro zemědělské využití.

4.2.6 Chráněné krajinné oblasti

Na území SO ORP Uničov zasahuje část CHKO Litovelské Pomoraví, které zde zasahuje v JZ části území. Většinová část CHKO Litovelské Pomoraví se totiž rozprostírá na sousedním SO ORP Litovel. V rámci CHKO Litovelské Pomoraví se na území SO ORP Uničov vyskytuje PR U Spálené a okrajově zde zasahuje i část PR Doubrava (AOPK ČR, 2014a [online]).

Tab. 6: Seznam chráněných území v SO ORP Uničov

<i>Chráněné území</i>	<i>Kategorie chráněného území</i>	<i>Celková rozloha (ha)</i>
Litovelské Pomoraví	CHKO	9 300
- Doubrava	PR	210,76
- U Spálené	PR	23,17

Zdroj: AOPK ČR, [online]; (vlastní zpracování)

Tab. 7: Hydrologická charakteristika vybraných vodních toků na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov

<i>Vodní tok</i>	<i>Území</i>	<i>Číslo hydrologického pořadí</i>	<i>Plocha povodí [km²]</i>	<i>Délka toku [km]</i>
Bystřice	SO ORP Olomouc	4-10-03-092/0 (III.)	266,01	56,14
Morava	SO ORP Olomouc	4-10-01-001/0 (II.)	20 692,40	269,36
Odra	SO ORP Olomouc	2-01-01-001/0 (I.)	6 229,72	134,32
Oskava	SO ORP Uničov	4-10-03-022/0 (III.)	569,20	50,29

Zdroj: Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v. v. i., Geodatabáze DIBAVOD;
(vlastní zpracování)

5 HISTORIE RYBNÍKÁŘSTVÍ NA MORAVĚ

Rybníky, jako specifická kategorie malých vodních nádrží, mají v naší zemi bohatou historii, jsou neodmyslitelnou součástí naší kulturní krajiny již po celá staletí, i když jejich význam se v průběhu let významně měnil. Primárně však byly rybníky stavěny za účelem chovu ryb. Vodní nádrže začaly vznikat za účelem akumulace vody během období, kdy jí byl nedostatek, především pak pro potřeby zemědělství – závlaha zemědělských plodin, a to už za těch nejstarších známých civilizací v Mezopotámii, Egyptě nebo Číně. Z českých zemí však první zmínka o rybnících pochází z r. 1115 z Kladrubské listiny. Za první rozšiřování rybníků v naší zemi vděčíme duchovním řádům, které v rybnících začaly chovat ryby jako zdroj obživy. Zájem ale o ně brzy začala projevovat šlechta a města a účel rybníků se začal rozšiřovat, byly součástí mlýnů, sloužily k provozu pil, hamrů či byly využívány k plavení dřeva. První, velice jednoduché rybníky se začaly stavět v průběhu 11. až 14. stol., kdy byl objeven jejich velký potenciál, především co se týče peněžního výtěžku. Největší rozmach rybníků a jejich výstavby proběhl od poloviny 15. stol. do konce 16. stol. a právě většina rybníků pochází z tohoto období. (ABDRESKA, 1997). Tato doba četné výstavby rybníků v naší zemi se často označuje jako „zlatý věk rybníkářství“. V době největší slávy rybníků v Čechách i na Moravě u nás existovalo údajně až na 25 000 o celkové výměře 77 000 ha rybníků, kde porybní chovali své kapry (ANDRESKA, 1997).

Jenže toto období netrvalo dlouho a stejně tak rychle jako rybníky přibývaly, po dvou staletích zase ubývaly. Vlivem třicetileté války, která zpusťovala naši zemi, a také zrušením nevolnictví, kdy už rybníkářství nebylo natolik výnosné. Rybníky byly často během války vypouštěny, vykrádány a nenašel se nikdo, kdy by o ně dále pečoval. Během 18. stol., především však od jeho druhé poloviny, začaly rybníky postupně ubývat, byly postupně přeměňovány na pole a louky. Ke konci 18. stol. a počátkem 19. stol. začaly rybníky během velmi krátké doby doslova mizet z povrchu zemského, jelikož stoupal zájem o pěstování zemědělských plodin, a tak aby se zemědělci uživil, z rybníků dělali nová pole a využívali tak doslova každý možný kousek země k pěstování plodin (ANDRESKA, 1997). Rybníky byly rušeny a přeměňovány v zemědělskou plochu a vysušená dna rybníků byla považována

za velice příznivá pro pěstování cukrové řepy. I když ve 2. polovině 19. stol. byl zaznamenán mírný vzestup počtu rybníků. Od 90. let 20. stol. dochází v České republice k obnově a revitalizaci několika rybníků zaniklých či zpusťšených, budovány jsou i nové malé vodní nádrže, mezi které v současné době řadíme i rybníky. Z odhadovaného počtu rybníků, které se vyskytovaly na počátku 17. stol., se do současnosti dochovala zhruba třetina (PAVELKOVÁ, FRAJER, NETOPIIL et al., 2014).

I když Morava není považována za významnou a vyhlášenou oblast, jelikož rybníky zde nebyly budovány tak hojně jako v Čechách, přesto rybníky na Moravě mají svou tradici a svou historii. Etapy vzniků a zániků rybníků na Moravě se příliš neliší od zbytku země, i když jisté odlišnosti tu jsou. O rybnících na Moravě se jako první zmiňuje listina Oty I. Olomouckého z února roku 1078, jednalo se však zřejmě o jakési předchůdce rybích sádek, které byly součástí statků kláštera Hradiště u Olomouce (HURT, 1960a). Právě rybníky, tak jak je známe dnes, se na Moravě začaly stavět až o několik staletí později. Ještě ve 13. stol. byly rybníky na Moravě spíše raritou, nebyly běžnou součástí statků ani řeholních řádů, jak je z písemných pramenů patrné. Zlom nastal až ve 14. stol., kdy už byly registrovány rybníky náležící 120 obcím a hradům, jak je patrné z brněnských a olomouckých zemských desek. Rybníky byly zakládány především v oblastech pahorkatin, v oblastech říčních niv byla výstavba rybníků tehdy ještě nákladná a náročná, což vysvětluje, proč neexistují žádné písemné zmínky z první poloviny 14. stol. z rybníkářských oblastí jako je Tovačov, Mikulov nebo Lednice (HURT, 1960a).

Ve 14. stol. se už začínají objevovat rybníky v okolí Brna i Olomouce, především na statcích kláštera sv. Kateřiny. Kromě řeholních rybníků se však začaly objevovat i rybníky světské, v povodí Moravy se hojně začaly budovat po r. 1350 a postupně vznikaly rybníky na toku Moravy. Rybníky se staly žádaným přírodním zdrojem obživy a šlechta jejich výstavbu výrazně podporovala. Ve 14. stol. to byl především opavský vévoda Mikuláš II, jeho synové Přemek a Mikuláš, moravský markrabě Jan Jindřich (bratr Karla IV.) a následně Jošt Lucemburský (syn Karla IV.), kteří podporovali výstavbu rybníků. Poslední zmiňovaný nechal vystavět největší rybník na Moravě – Měniný rybník u obce Měnin na Židlochovicku (PAVELKOVÁ, FRAJER, NETOPIIL et al., 2014).

Následující století bylo „zlatou érou“ moravského rybníkářství, která na Moravě nastoupila o malinko dříve než v Čechách, jelikož Morava nebyla natolik zasažena husitskými válkami. V povodí Moravy a Odry se začaly rybníky hojně budovat od konce 15. stol a na počátku 16. stol. se rybníky na Moravě začaly budovat i v úrodných moravských říčních úvalech a díky úrodným sprašovým půdám i teplému klimatu byly velice úrodné (PAVELKOVÁ, FRAJER, NETOPIL et al., 2014). Koncem 15. stol. začaly první rybníky vznikat na horním toku Moravy, především v okolí Šumperka, Bludova a Zábřeha. Postupně byly rybníky budovány i v panstvích Uničova, Litovle a Olomouce. Velké množství rybníčních soustav bylo vybudováno také na jižní Moravě, např. na Hodonínsku, Hrušovansku, Drnholecku nebo Mikulovsku a Lednicku. Právě na Lednicku byl vybudován v r. 1500 rybník Nesyt, který je v současné době největším rybníkem na Moravě (HONS, 1961). Mezi úspěšné rybníkáře na Moravě patřili především dva olomoučtí biskupové – Stanislav Thurza a jeho nástupce Jan Skála z Doubravky, neboli Dubravius, který se věnoval jednak budování rybníků, ale i chovu kapra (ANDRESKA, 1997). V první polovině 15. stol. byly rybníky budovány také v povodí Odry, především v oblasti Svinova, Poruby, Třebovic nebo Klimkovic. V pozdějších letech však rybníkářství přestalo být natolik lukrativní, výstavby rybníků ustaly a nakonec bylo nepřeberné množství rybníků zrušeno.

Rušení rybníků předcházelo několik důvodů. Několik různých faktorů zapříčinilo hromadné rušení a vypouštění rybníků, jehož počátky jsou zakořeněny v období po třicetileté válce. Morava na tom byla z hlediska rušení rybníků ještě snad hůře než Čechy, jelikož rybníky se zde nacházely na velice úrodných půdách, které byly využity pro pěstování zemědělských plodin. Hromadné rušení rybníků v Čechách i na Moravě proběhlo zhruba v druhé polovině 18. stol a v první polovině 19. stol. z několika příčin. Jednak to byly tzv. osvícenské reformy Josefa II., konkrétně zrušení nevolnictví, kdy poddaní poté zatoužily po vlastní zemědělské půdě. Jiné rybníky musely ustoupit rozrůstajícím se obcím nebo výstavbám obcí zcela nových. Další z příčin byl neustálý pokrok a vývoj hospodářství. Pastviny, volná prostranství i rybníky byly přeměňovány v novou zemědělskou půdu, která více „vynášela“. Rozvíjela se technika, nové pěstitelské metody. Během 18. stol. také výrazně vzrostl počet obyvatel, tím pádem bylo potřeba více potravin. Na rušení rybníků se částečně podílel

i „cukrovarský boom“ čili pěstování cukrové řepy v našich zemích v první polovině 19. stol., k čemuž bylo potřeba velké množství půdy. Také technické inovace přispěly svým podílem k rušení rybníků. Příkladem je oblast povodí Odry, kde bylo zrušeno několik rybníků v rámci budování nové železniční trati. Dalším důležitým faktorem byl zanedbaný stav rybníků, které byly ve špatném technickém stavu a náklady na jejich opravu by vysoce převyšovaly zisk z jejich zachování. V neposlední řadě to byly lokální faktory působící na jednotlivé rybníky (PAVELKOVÁ, FRAJER, NETOPIL et al., 2014).

Naštěstí rybníky pouze nezanikaly, ale už v druhé polovině 19. stol. se objevily tendence o zachování některých rybníků, a především o jejich co nejefektivnější využívání. Počet rybníků se tak během 20. stol. stabilizoval a v jeho druhé polovině byl odhadovaný počet rybníků na cca 24 000. Ne přelomu 20. a 21. stol. byly budovány zcela nové malé vodní nádrže, jelikož byly podporovány různými finančními dotacemi, r. 1992 vznikl např. Program revitalizace říčních systémů, v jehož rámci vzniklo a bylo obnoveno několik malých vodních nádrží (rybníků). V současné době není znám přesný počet malých vodních nádrží a rybníků nacházející se v České republice (PAVELKOVÁ, FRAJER, NETOPIL et al., 2014).

Hodně rybníků na území dnešního SO ORP Uničov založili páni z Úsova, jako např. velký rybník v Benkově založený r. 1450 Karlem z Vlašimi, kde se nacházel i hamr (DOLEŽAL, 2013). V okolí města Uničov i Olomouc se nacházelo několik malých rybníků a menších rybníčků, které byly v průběhu let rušeny a znovu obnovovány. Některé z nich můžeme v krajině vidět dodnes, jiné můžeme spatřit už jen v historických mapách. Příkladem je velký rybník spolu s menšími okolními nacházející se u Dětrichova, ty byly ale před r. 1399 vypáleny, následně sice obnoveny, ale do dnešní doby se nedochovaly. Trochu lepší osud potkal rybník Šumvaldský, který byl také několikrát zrušen, nicméně dnes ho stále najdeme u obce Šumvald a je považován za jeden z nejstarších dochovaných na Moravě. Naštěstí však na území Moravy několik rybníků zbylo, a to nejen v okolí Olomouce a Uničova. Některé rybníky dokonce prošly v nedávné době a procházejí rekonstrukcí. Některé rybníky by rekonstrukci nutně potřebovaly a čekají na ni.

6 VODNÍ PLOCHY NA ÚZEMÍ SO ORP OLOMOUC A SO ORP UNIČOV V PRŮBĚHU HISTORIE

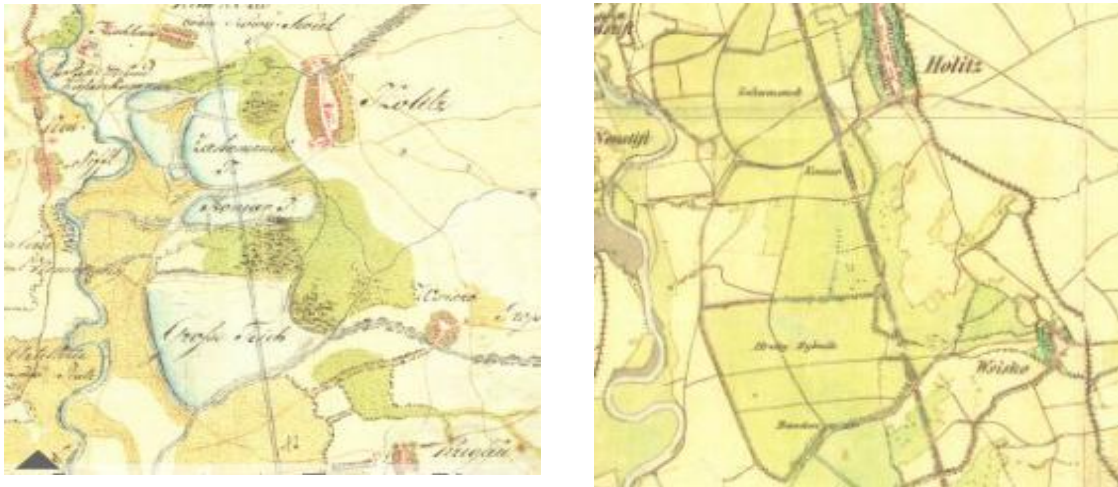
Od dob tzv. „zlatého věku rybníkářství“ čili od dob 15. až 16. stol., kdy nejen v Čechách, ale i na Moravě docházelo k četné výstavbě rybníků, proběhlo nespočet událostí, které významně ovlivnily vodní plochy na území SO ORP Olomouc i SO ORP Uničov. V průběhu sledovaných historických období I. a II. vojenského mapování až po současnost došlo k výrazným změnám ohledně počtu vodních ploch na území SO ORP Olomouc i SO ORP Uničov.

6.1 Vodní plochy v letech I. vojenského mapování

V dobách kdy probíhalo I. vojenské mapování, čili v letech 1764 až 1783, byl na území dnešního SO ORP Olomouc i SO ORP Uničov hojný počet rybníků jako pozůstatek z dob éry „zlatého věku rybníkářství“ v našich zemích, čili z 15. až 16. stol., které lze spatřit na starých mapách z tohoto období. Všechny uměle vytvořené vodní plochy opatřené hrází byly v té době považovány za rybníky, proto se o vodních plochách z dřívějších dob mluví pouze jako o rybnících, i když jejich funkce nemusela být výhradně pouze rybochovná (PAVELKOVÁ, FRAJER, NETOPIL et al., 2014). Během I. vojenského mapování se na vymezeném území vyskytovalo celkem 155 rybníků, z toho 102 rybníků na území SO ORP Olomouc a 53 rybníků na území SO ORP Uničov. Největší počet rybníků se však soustřeďoval podél řeky Moravy a v její těsné blízkosti a také v oblasti její široké nivy. Celkově se rybníky vyskytovaly v nižších nadmořských výškách.

Několik rybníků se nacházelo také v místech, kde dnes stojí zástavba určité obce, příkladem je i město Olomouc, na jejímž současném území se také nacházelo několik rybníků. Například soustava několika rybníků z dob I. vojenského mapování se nacházela v oblasti dnešní městské části města Olomouc - Holice, která se táhla až k obci Vsisko. Jednalo se o soustavu tří větších rybníků podél levého břehu Moravy s názvy „Zahomenik Teich“ (Záhumeník), „Koniar Teich“ (rybník Koňár) a „Grofse Teich“

(Velký rybník), k nimž přiléhalo ještě 5 menších vodních ploch – Dolní rybník, rybník Žákovec, Nesyt a Zákopa (viz obr. 4 a 5).

Obr. 4,5: Soustava zaniklých rybníků u obce Holice na mapě I. (vlevo) a II. (vpravo) voj. mapování. Zdroj: Laboratoř geoinformatiky Fakulty životního prostředí UJEP [online] (I. voj. mapování – Morava, výřez mapového listu č. 19, II. voj. mapování – Morava, výřez mapového listu O_7_V)

Holice bývala dříve samostatnou obcí nedaleko Olomouce, její název je zřejmě odvozen od holé, lesem neporostlé půdy a první zmínky o obci Holice pocházejí z r. 1275. Holice byla součástí panství královského města Olomouce a v jeho rámci patřila k největším a nejvýnosnějším obcím (KOUDELA, 2004). V r. 1462 byl založen první z rybníků – Velký rybník jako reakce na nedostatek příjmů a prázdnou pokladnici po období husitských válek, které byly finančně velmi náročné pro celé olomoucké panství. Rybník byl napájen struhou vedenou z potoka Týnečky přes pozemky sousední obce Vsisko. A jelikož se rybníkářství ukázalo v té době jako velice výnosné, začaly se stavět další rybníky. V r. 1530 přibyl rybník Záhumeník a v dalších desetiletích rybníky zbývající (Koňár, Žákovec, Nesyt, Žabinec, Zákopa, Nadýmáček). Ty už byly napájeny struhou vyvedenou u Bystrovan z řeky Bystřice. Velký rybník byl údajně největším rybníkem v celém olomouckém panství a mohlo se zde vysadit až na 1 000 kop kaprů (1 kopa = 60). *Olomoucký historik V. Nešpor odhadoval, že peněžní příjem z olomouckých rybníků tvořil před Bílou horou až dvě třetiny veškerých příjmů z městských statků vůbec* (KOUDELA, 2014). Vše ale změnila třicetiletá válka a příchod švédských vojsk. Holice byla nepostiženější vsí válečnými útrapami a rybníky byly za švédské okupace vypuštěny a neudržovány. A i když byly rybníky z větší části

obnoveny v průběhu dvaceti let po válce, do současnosti se nedochovaly, k čemuž přispěly tereziánské a josefínské reformy. V r. 1778 byly zrušeny panské dvory a jejich pozemky byly rozděleny mezi rolníky během tzv. parcelace. Obcím se dařilo a počet obyvatel stoupal, ne jinak to bylo v Holicích, kde s rostoucím počtem obyvatelstva rostli i hlad po půdě. A tak r. 1792 byl vypuštěn Velký rybník a od r. 1796 se postupně vysoušely i ostatní rybníky, jelikož chov ryb se už nevyplácel. Město získalo ornou půdu, na které později vznikly dva velké dvory (KOUDELA, 2014).

Soustava rybníků se nacházela také na řece Bystřici u obce Velká Bystřice, dva větší rybníky ležely podél Bystřice u obce směrem k Olomouci a další čtyři se nacházely přímo na území obce. Na mapách II. vojenského mapování však nalezneme už jen pouze 3 z těchto rybníků, a to na území obce. Dva z nich byly přeměněny v ornou půdu a jeden zřejmě bránil v cestě rozšiřující se obce.

Doslova v obležení rybníků byly obce Horka nad Moravou a sousední Skrbeň, v jejichž okolí se nacházelo celkem 9 rybníků (viz obr. 6). Některé z nich lze zaznamenat i na mapách II. vojenského mapování. První písemné zmínky o obci Skrbeň pochází z r. 1174 a r. 1550 zde Jakub Skrbenský založil pivovar. Z r. 1565 pocházejí první zmínky o rybnících v okolí obce. Rybníky k pivovarům už odedávna patří, nesloužily přímo k výrobě piva, nicméně sloužily k provozu technologií výroby piva a v zimě sloužily „pivovarnické“ rybníky jako zdroj ledu, kterým se pivo chladilo ve sklepeních. Výhradně k pivovaru tak v obci Skrbeň patřil rybník Nadýmač (na mapě jako „Koschener Teich“).

Rybníky v okolí obce Skrbeň a Horka nad Moravou potkal víceméně stejný osud jako zaniklé rybníky v oblasti Holice, zmíněné výše. Po zrušení panských dvorů byly postupně vysoušeny. Magistrát města Olomouce rozhodl o jejich vysušování a do r. 1816 byly všechny vypuštěny, vysušeny a přeměněny v ornou půdu (TYMONOVÁ et al., 1999). K rybníku Nadýmači se vztahuje i stará pověst o vodníku Vinckovi, který v rybníku pobýval a o rybník se pečlivě staral.

Obr. 6: Soustava zaniklých rybníků u obce Skrbeň a Horka nad Moravou na mapě I. voj. mapování. Zdroj: Laboratoř geoinformatiky Fakulty životního prostředí UJEP [online] (I. voj. mapování – Morava, výřez mapového listu č. 27)

Na území SO ORP Uničov dominoval vodním plochám v době I. vojenského mapování Želechovický rybník, na mapě jako „Zielchowitzer Teich,“ který ležel pod obcí Želechovice (viz obr. 7). V jeho těsné blízkosti, východním směrem, ležel rybník Újezdský („Augezder Teich“). Na mapě II. vojenského mapování najdeme už jen rybník Želechovický, i když pod jiným názvem, zde ho najdeme označený jako „Rzitkower Teich“ neboli rybník Řítovský (viz obr. 8). Na místě bývalé Řítovského rybníka se totiž původně rozkládaly dvě obce, Řítov a menší obec Lávka. Pár let po r. 1500 byly obce zrušeny a na jejich místě vystavěny rybníky Heraltem, pánem ze Sovince, který zde vlastnil panství. Rybníky v té době byly symbolem velkého zisku a výtěžku a v jeho okolí pásli se dobytek místních obyvatel (PĚNTÁKOVÁ, 2013). Po roce 1848 však rybník zanikl. Se zrušením poddanství v tehdejší habsburské říši, kdy rolníci začínali hospodařit na svých vlastních polích a bylo potřeba co nejvíce zemědělské půdy, docházelo i k zániku okolních rybníků, včetně rybníku Řítovského. Rybníky v okolí Želechovic, založeny pány ze Sovince, už nepřinesly tolik užitku, a tak byly postupně přeměňovány v úrodná pole. Kdy přesně byl Řítovský rybník vypuštěn není známo, r. 1850 byl však ještě napouštěný, k jeho napouštění se využívalo řeky Oskavy (SOkA Olomouc, 2015).

Obr. 7, 8: Želechovický a Újezdský rybník na mapě I. (vlevo) a II. (vpravo) vojenského mapování – vpravo už jen rybník Želechovický jako „Rzithower Teich“. Zdroj: Laboratoř geoinformatiky Fakulty životního prostředí UJEP [online] (I. voj. mapování – Morava, výřez mapového listu č. 19, II. voj. mapování – Morava, výřez mapového listu O_6_IV)

Mezi obcemi Benkov a Střelice, taktéž na území SO ORP Uničov, ležel v dobách minulých velký rybník zaznačen již na mapě I. vojenského mapování (viz obr. 9). Z Úsovských listin z r. 1457 se můžeme dozvědět, že se v Benkově nacházel hamr, jehož příjem byl součástí financování tohoto panství spolu s obrovským rybníkem, jehož rozloha zasahovala i do pozemků střelických a litovelských. Za to, že úsovští zbudovali takto velký rybník, založený v r. 1450 Karlem z Vlašimi, směli Benkovští bezplatně pást koně a krávy v Doubravě (místní les, dnes součást CHKO Litovelské Pomoraví), (DOLEŽAL, 2013). O rybníku se bohužel nedochovaly nějaké bližší dokumenty, ani záznamy v kronice, podle místního pamětníka a správce Vesnického muzea ve Střelicích, pana Zdeňka Fryčáka, však rybník zanikl okolo r. 1800, na jeho místě však můžeme dodnes pozorovat, kudy vedla jeho hráz.

Obr. 9: Zaniklý rybník mezi obcemi Benkov a Střelice na mapě I. vojenského mapování

Zdroj: Laboratoř geoinformatiky Fakulty životního prostředí UJEP [online] (I. voj. mapování – Morava, výřez mapového listu č. 18)

6.2 Vodní plochy v letech II. vojenského mapování

Na mapách II. vojenského mapování, čili na mapách z let 1836 až 1852, lze na vymezeném území pozorovat oproti mapám z I. vojenského mapování výrazné změny. Jak na území SO ORP Olomouc, tak i na území SO ORP Uničov ubylo vodních ploch. Vodní plochy ubývaly skloubením několika „hybných sil“. K velkému úbytku rybníků došlo po zrušení nevolnictví, kdy sedláci mohli začít hospodařit sami, bez závislosti na vrchnosti. Tím pádem bylo potřeba více polí, více orné půdy, kde by rolníci mohli hospodařit a rybníky jim stály v cestě. Proto několik rybníků, jejichž výnos už zdaleka nebyl tak lukrativní jako v dřívějších dobách, zaniklo v záměru přeměnit jejich plochu na součást pole. Některé rybníky v blízkém okolí města Uničov zanikly také díky pěstování cukrové řepy. R. 1850 začal v Uničově fungovat cukrovar, v jehož okolí docházelo k rozšiřování zemědělské půdy právě pro pěstování cukrové řepy. Díky tomuto zanikl například rybník, který ležel při severním okraji území města Uničov, a který je zakreslen ještě na mapách II. vojenského mapování. S vybudováním cukrovaru však zanikl ve prospěch zemědělské půdy pro cukrovou řepu. K mizení rybníků samozřejmě přispělo i několik dalších faktorů – špatný stav, vysoké náklady na udržování rybníků, snížení cen ryb atd.

Celkově se na území SO ORP Olomouc i SO ORP Uničov v dobách II. vojenského mapování nacházelo dohromady 80 vodních ploch, což je o 75 vodních ploch méně než v dobách I. vojenského mapování. Zatímco na mapách I. vojenského mapování je na území SO ORP Olomouc zakresleno 102 vodních ploch, na mapách II. vojenského mapování je to téměř o polovinu méně, celkem je na těchto historických mapách zakresleno 56 vodních ploch, čili o 46 vodních ploch méně než na mapách I. vojenského mapování. Na území SO ORP Uničov je to obdobné. Na území SO ORP Uničov je na mapách II. vojenského mapování zakresleno celkem 24 vodních ploch z původních 53 během I. vojenského mapování, čili opět téměř polovina. Několik vodních ploch nově vzniklo, i když se jedná pouze o malý počet a rozhodně se nevyrovná počtu vodních ploch zaniklých. Na historických mapách II. vojenského mapování se na území SO ORP Olomouc vyskytují 2 nové rybníky, které na mapách I. vojenského mapování zakresleny nejsou, na území SO ORP Uničov se jedná o 4 nové rybníky. Mimo jiné rybníky zanikaly vlivem rozrůstajících se měst a obcí. Se vzrůstajícím

počtem obyvatel bylo potřeba rozšířit zástavbu obcí. Takto zanikly např. rybníky při okrajích města Olomouc i Uničov. Zanikaly nejen jednotlivé rybníky, ale celé rybníční soustavy.

Obr. 10: Zaniklý rybník v zázemí jižní periferie města Uničov

Zdroj: soukromá sbírka pohlednic pana Stanislava Doležala

6.3 Dochované historické rybníky na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov

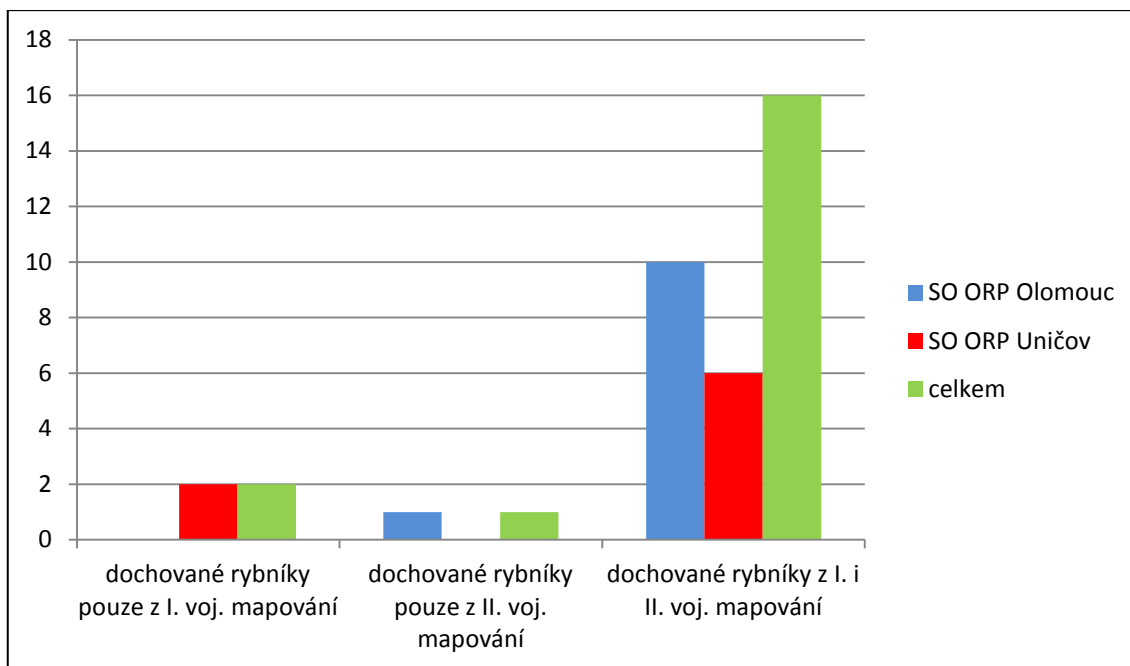
Na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov nalezneme vodní plochy, které se dochovaly z dob I. a II. vojenského mapování až do současnosti. Takové rybníky jsou zaznačeny jak na současných mapách, tak i na mapách I. a II. vojenského mapování nebo alespoň na mapách některého z těchto mapování, i když některé rybníky prodělaly menší změny, například byla upravena jejich plocha, jejich tvar apod. Konkrétně se jedná o 11 historických rybníků území SO ORP Olomouc a 8 na území SO ORP Uničov. Ne všechny dochované historické rybníky však nalezneme na mapách I. i II. vojenského mapování. Některé rybníky byly po I. vojenském mapování na nějaký čas zrušeny a následně po II. vojenském mapování obnoveny. Některé rybníky vznikly až po období I. vojenského mapování, tudíž je spatříme pouze na mapách II. vojenského mapování a mapách současných. Nejstabilnější rybníky pocházejí

už z dob I. vojenského mapování, vyskytují se na mapách obou vojenských mapování a tvoří také největší skupinu dochovaných historických rybníků na zájmovém území.

Z jedenácti historických vodních ploch na území SO ORP Olomouc se pouze jeden rybník vyskytoval až na mapách II. vojenského mapování, zbylých 10 vodních ploch je zakresleno jak na mapách I., tak i II. vojenského mapování. Jedná se o rybník na území obce Horka nad Moravou, rybník Sekerník u obce Křelov - Břuchotín, dále na území Olomouce, obce Majetín, Daskabát, Města Libavá a 5 rybníků na území obce Tršice (ČÚZK, 2015).

Tab. 8: Počet dochovaných historických rybníků na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov z jednotlivých historických etap

<i>Dochované historické rybníky</i>	<i>SO ORP Olomouc</i>	<i>SO ORP Uničov</i>	<i>Celkem</i>
Dochované rybníky z období I. vojenského mapování	0	2	2
Dochované rybníky z období II. vojenského mapování	1	0	1
Dochované rybníky z období I. i II. vojenského mapování	10	6	16

Obr. 11: Počet dochovaných historických rybníků zájmových území z jednotlivých historických etap

Rybník Sekerník se nachází jižně od pískovny Poděbrady a leží na katastrálním území obce Křelov-Břuchotín. Patří mezi dochované historické rybníky na území SO ORP Olomouc, neboť pochází už z dob I. a II. vojenského mapování. Jelikož dochované historické prameny obce Křelov-Břuchotín, které by nějak nastínilly další a podrobnější osudy rybníku Sekerník jsou žalostné, lze se domnívat, že rybník byl zrušen v 18. stol. V r. 1948 byl však obnoven na podnět velkého sucha, které sužovalo vesnici předchozí rok. Rybník byl postupně zavodněn vypouštěním odpadové povrchové vody z Křelova a okolo hrází byly vysázeny olše a topoly (ŠTĚPÁNKOVÁ, 2013).

Obr. 12: Rybník Sekerník (foto: Michálková, 2015)

V obci Tršice patřily rybníky už od dávných dob k významným článkům místního hospodářství. V obci a jejím těsném okolí leželo celkem 6 rybníků, jejichž první zmínka se datuje k r. 1694, k tomuto roku se vztahují také první zmínky o výstavbě chmelnic, které ale postupem času zanikly (Obec Tršice, 2012 [online]). Ze zmíněných rybníků se jich 5 dochovalo až do současnosti, všechny leží na řece Olešnici, která obcí protéká. Jedná se o rybník Farganík, Zámecký rybník pod zámekem v Tršicích, dále Dolní rybník v jižní části obce a dva bezejmenné rybníky. Rybníky byly v průběhu let využívány různě, v létě sloužily k zavlažování okolních polí a chmelnic, v zimě zase sloužily jako zásobárna ledu nejen místnímu pivovaru, ale i řezníkům. Na jednom z bezejmenných rybníků, sousedící s rybníkem Zámeckým, se pro změnu v zimních měsících odehrávaly hokejové zápasy, r. 1956 zde uspořádala místní organizace SOKOL Tršice celostátní finále dorostu pohárové soutěže v ledním hokeji (S. L. H. Everest Tršice, 2000 [online]). Rybník slouží jako kluziště dodnes. Rybník Farganík dnes slouží jako vyrovnávací nádrž přehrady Tršice, Zámecký rybník leží pod místním zámekem, na jehož místě stávala gotická tvrz založena v letech 1318 –1339 (Obec Tršice, 2012 [online]).

Obr. 13 Zámecký rybník v obci Tršice (foto: Michálková, 2015)

Rybník v Majetíně, nacházející se na severním okraji obce, je zakreslen již na mapách I. a II. vojenského mapování. Ve 2. polovině 19. stol. byla na jeho místě prováděna místní těžba hlíny. V r. 1911 byl rybník obcí Majetín obnoven a díky původní těžbě hlíny si vysloužil jméno „Hliník“. Rybník byl vybudován především jako rybochovné zařízení. Neleží na žádném toku, je tedy napájen z mlýnského náhonu, který odbočuje z vodního toku Olešnice, a také vodou Majetínského potoka. Je považován za jednu z dominant, a proto místní rybáři spolu s vedením obce dbají na jeho udržování (Obec Majetín, 2012 [online]).

Na území SO ORP Uničov, jak už bylo výše zmíněno, se nachází 8 historických rybníků, 6 z těchto rybníků je zakresleno jak na mapách I. vojenského mapování, tak i na mapách II. vojenského mapování, 2 rybníky jsou zakresleny jen na mapách I. vojenského mapování, tzn., že v letech mezi I. a II. vojenským mapováním byly zrušeny, nicméně v budoucnosti opět obnoveny a dochovány dodnes. Ze zmíněných historických rybníků se jeden rybník nachází na hranici mezi SO ORP Uničov a SO OP Mohelnice, v katastrálním území obce Klopina, která již do správního členění SO ORP Uničov nepatří, z tohoto důvodu nebyl rybník do kategorie dochovaných historických rybníků na území SO ORP zařazen (ČÚZK, 2015). Dochované historické rybníky území SO ORP Uničov nalezneme tedy v katastrálním území obce Benkov, dva v obci Haukovice, další dva v obci Rybníček, dále v obci Strukov, Šumvald a Uničov. Mezi rybníky pocházející pouze z I. vojenského mapování patří jeden z rybníků v obci Rybníček, který byl vysušen a poté opět obnoven. Dalším takovým rybníkem je i Šumvaldský rybník, který je vidět již na mapách I. vojenského mapování, následně byl v průběhu dalších let několikrát zrušen a poté opět obnoven, tudíž do dnešní doby se dochoval a je zároveň největším historickým dochovaným rybníkem na území SO ORP Uničov.

Obr. 14, 15: Šumvaldský rybník na mapě I. (vlevo) a II. (vpravo) vojenského mapování

Zdroj: Laboratoř geoinformatiky Fakulty životního prostředí UJEP [online] (I. voj. mapování – Morava, výřez mapového listu č. 19, II. voj. mapování – Morava, výřez mapového listu O_5_IV)

Příkladem dochovaných rybníků, avšak s nepůvodní velikostí, jsou dva rybníky v obci Haukovice. Jeden z nich, o původní výměře 3,25 hektarů a ležící na okraji obce, musel ustoupit před výstavbou komunikace z Haukovic do Újezda a částečně i orné

půdě. Druhý rybníky v obci Haukovic také ztratil svou původní velikost, i když ta už byla jen 0,34 hektarů. Na zaniklé části tohoto rybníky dnes nalezneme sportoviště a rekreační plochu, jak je uvedeno v Katastru nemovitostí (ČÚZK, 2013). Kromě toho také zahradu přilehlou k okolním domům (MICHÁLKOVÁ, 2013).

Obř. 16: Vypuřtřený rybník na okraji obce Haukovic (foto: Michálková, 2015)

Druhým největřím historickým rybníkem je rybník na katastrálním území obce Strukov o rozloze 0,5 ha. Obec Strukov leží v nížinné oblasti na vysuřených rybnících, kterou protéká vodní tok Teplička, obec byla založena r. 1789 na pozemcích zruřeného dvora v Žerotíně, který patřil Augustiánskému klášteru ve řternberku, který rybníky v okolí spravoval (Obec Strukov, 2015 [online]). Pouze jako jediný rybník, zdobící zázemí obce, se dochoval až do současnosti.

Vřechny dochované historické rybníky na území SO ORP Olomouc i SO ORP Uničov mají za sebou dlouhou a bohatou historii, ve které lze pozorovat trendy v hospodářství v minulých letech a staletích. Od hromadného zakládání rybníků ve 14. až 16. stol. jako zdroj obživy a také bohatého vřdělku, přes ruření rybníků s rozvíjejícím se zemřdělstvím po zruření nevolnictví v r. 1848, až po vznik nových vodních ploch v 2. polovině 20. stol především vzniklých po zatopení místních pískoven a řtěrkopískoven.

Tab. 9: Velikost dochovaných historických rybníků na vymezeném území

<i>rozloha [ha]</i>	<i>počet rybníků</i>	<i>počet rybníků [%]</i>
méně než 0,5	8	42,10
0,5 až 1,00	3	15,78
1,01 až 1,5	4	21,05
1,51 a více	4	21,05

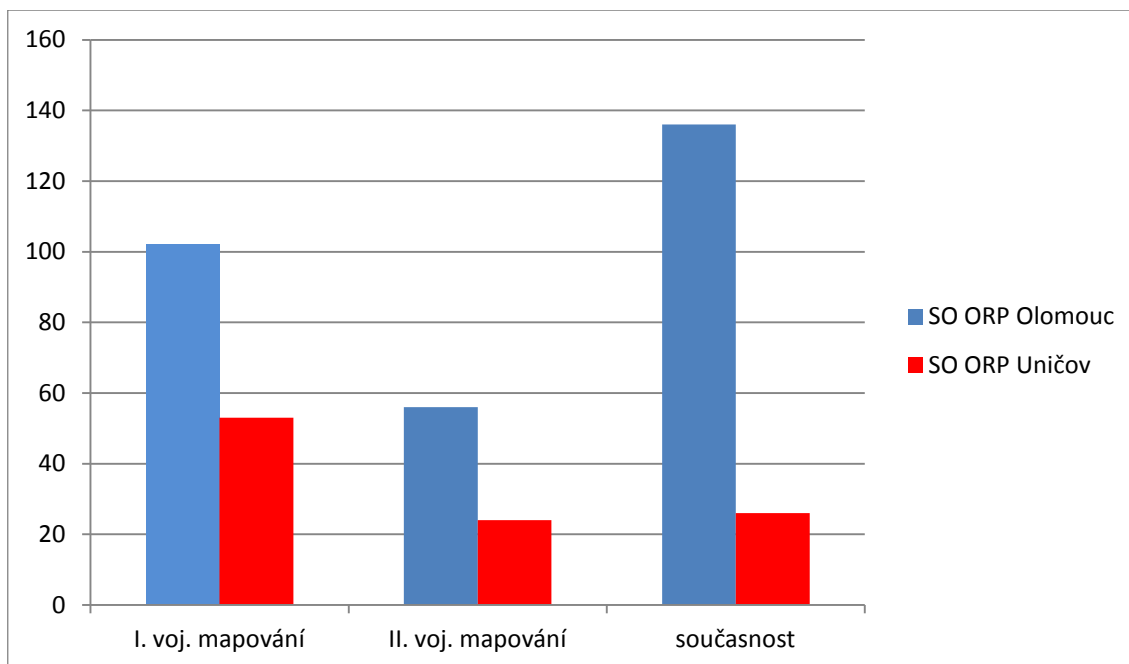
6.4 Výsledky analýzy historických rybníků na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov

Počet vodních ploch se v průběhu let měnil v důsledku několika společenských událostí, které měly vliv na celkový život obyvatel, a to nejen na vymezeném zájmovém území. Přesto, že v současné době se na obou vymezených územích vyskytuje celkem 406 vodních ploch několika různých kategorií, rybníků se vyskytuje celkem 162. Tento počet současných rybníků je srovnatelný s počtem rybníků z dob I. vojenského mapování, kdy jich bylo na obou územích celkem 155, nicméně bylo by jich v současné době zhruba ještě jednou tolik, kdyby v průběhu historie několik rybníků nezaniklo. I přesto se však pár historických rybníků, o kterých je více zmíněno v předchozí kapitole, dochovalo do současnosti.

Sklobením několika „hybných sil“ zanikaly rybníky nejen mezi I. a II. vojenským mapováním, ale i po období II. vojenského mapování. Z valné většiny kvůli rozšiřující se zemědělské půdě, a to především v 18. až 19. stol. Další vlna přišla po r. 1948, kdy docházelo k zakládání státních statků a JZD. Okolo vesnic se tak dnes rozkládají rozlehlá pole, kterým bývalé rybníky stály v cestě, pouze místy můžeme zahlédnout malé remízky.

Tab. 10: Přehled počtu rybníků v jednotlivých obdobích na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov

Počet rybníků v jednotlivých obdobích	SO ORP Olomouc	SO ORP Uničov	Celkem
I. vojenské mapování	102	53	155
II. vojenské mapování	56	24	80
současnost	136	26	162

Obr. 17: Počet rybníků v průběhu jednotlivých etap na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov

Tab. 11: Počet zaniklých rybníků na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov

<i>Zaniklé rybníky</i>	<i>SO ORP Olomouc</i>	<i>SO ORP Uničov</i>
Z I. vojenského mapování	63	22
Z II. vojenského mapování	42	14
Z. I. i II. vojenského mapování	16	15
Celkem	121	51

Zaniklé rybníky z I. vojenského mapování jsou takové rybníky, které se vyskytovaly na mapách I. vojenského mapování, avšak v období mezi I. a II. vojenským mapováním zanikly. Zaniklé rybníky z II. vojenského mapování jsou rybníky, které vznikly až po období I. vojenského mapování, vyskytují se pouze na mapách II. vojenského mapování, nikoliv však I., nicméně po II. vojenském mapování zanikly. Poslední kategorií jsou rybníky, které se vyskytují na mapách I. i II. vojenského mapování, ale do současnosti se taktéž nedochovaly.

Celkem na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov zaniklo v průběhu let až 172 vodních ploch, které jsou zaznamenány na historických mapách I. a II. vojenského mapování. Ve většině případů to byly malé rybníčky, nalezneme ale mezi nimi i rybníky velkých rozměrů a celé rybniční soustavy. V současné době je vodních ploch na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov větší počet než v dobách I. či II. vojenského mapování, jsou zde ale zahrnuty všechny kategorie vodních ploch jako ČOV, bývalé lomy, požární nádrže atd., co se týče samotných rybníků, jejich počet je o něco větší na území SO ORP Olomouc, ale zhruba o polovinu menší na území SO ORP Uničov než na mapách I. vojenského mapování. V poslední době se počet rybníků mírně zvýšil díky prováděným obnovám a revitalizacím uskutečňovaných jak soukromými majiteli rybníků, tak obcemi.

7 SOUČASNÉ VODNÍ PLOCHY NA ÚZEMÍ SO ORP OLOMOUC A SO ORP UNIČOV

Tab. 12: Kategorie současných vodních ploch na území SO ORP Olomouc

kategorie vodní plochy	počet	počet [%]	rozloha [ha]	rozloha [%]
rybníky	136	42,23	66,75	27,17
MVN	66	20,49	8,27	3,36
požární nádrže	10	3,10	1,34	0,54
pískovny, štěrkovny, těžební jámy, lomy zaplavené vodou	44	13,66	135,40	55,11
koupaliště	9	2,79	0,62	0,25
ČOV	13	4,03	2,21	0,89
zamokřená území, mokřady	27	8,38	5,46	2,22
mrtvá ramena řek	21	6,52	12,52	5,09
rybí sádky	12	3,72	1,42	0,57
deprese zaplavené vodou	3	0,93	0,25	0,10
přehrady	1	0,31	10,02	4,07
umělá jezírka	7	2,17	1,39	0,56
celkem	322	100,00	245,65	100,00

Zdroj: DIBAVOD [online], 2010 (vlastní zpracování)

Tab. 13: Kategorie současných vodních ploch na území SO ORP Uničov

kategorie vodní plochy	počet	počet [%]	rozloha [ha]	rozloha [%]
rybníky	26	31,33	73,80	81,77
MVN	33	39,76	6,72	7,44
požární nádrže	3	3,61	1,05	1,16
pískovny, šterkovny, těžební jámy, lomy zaplavené vodou	3	2,41	0,53	3,91
koupaliště	4	4,82	1,60	1,77
ČOV	4	4,82	0,70	0,77
zamokřená území, mokřady	1	1,20	0,67	0,74
mrtvá ramena řek	1	1,20	0,10	0,11
rybí sádky	5	4,82	0,50	0,55
deprese zaplavené vodou	1	1,20	0,32	0,35
přehrady	0	0	0	0
umělá jezírka	4	4,82	1,87	2,07
celkem	84	100,00	90, 25	100,00

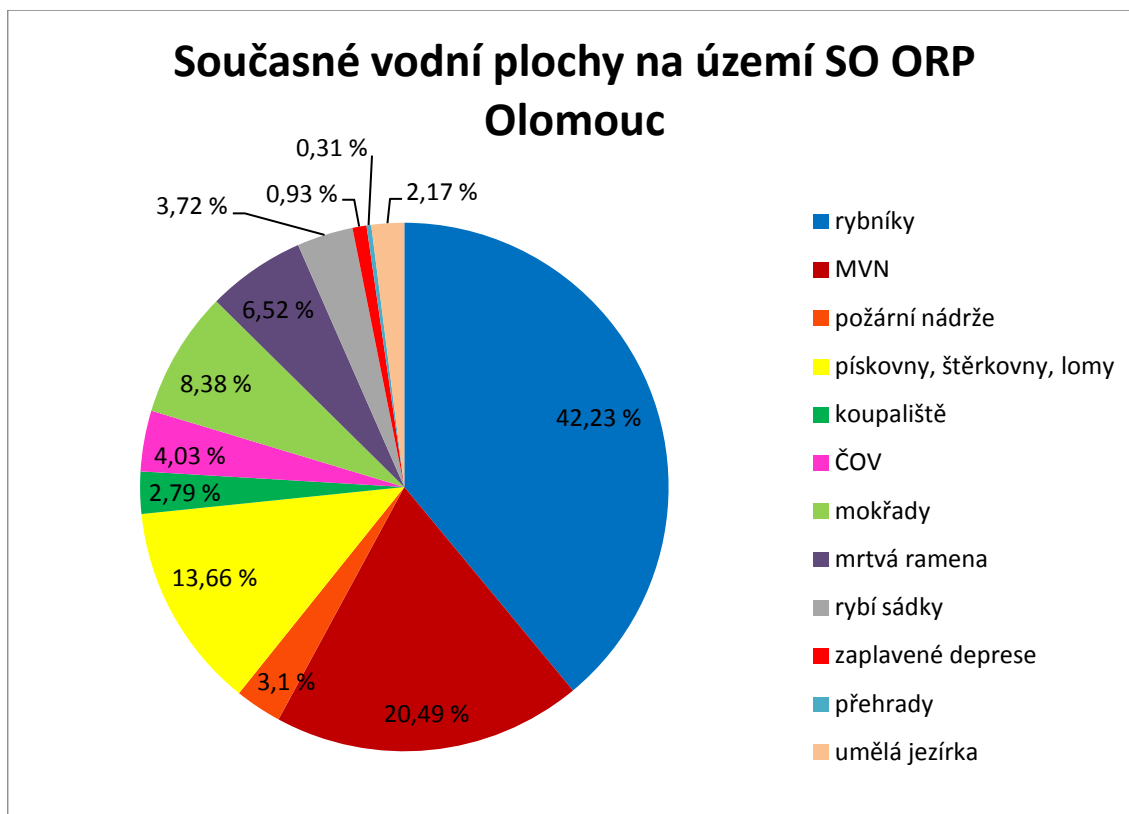
Zdroj: DIBAVOD [online], 2010 (vlastní zpracování)

V současné době se na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov nachází celkem 406 vodních ploch. Z celkového počtu vodních ploch se 322 vodních ploch nachází na území SO ORP Olomouc, které je svou rozlohou značně větší a zbylých 84 vodních ploch nalezneme na menším území SO ORP Uničov (DIBAVOD, 2010). Jedná se o plochy sloužící k různým účelům a různých velikostí, i když ve většině případů se jedná o rybníky a malé vodní nádrže sloužící k hospodářským účelům.

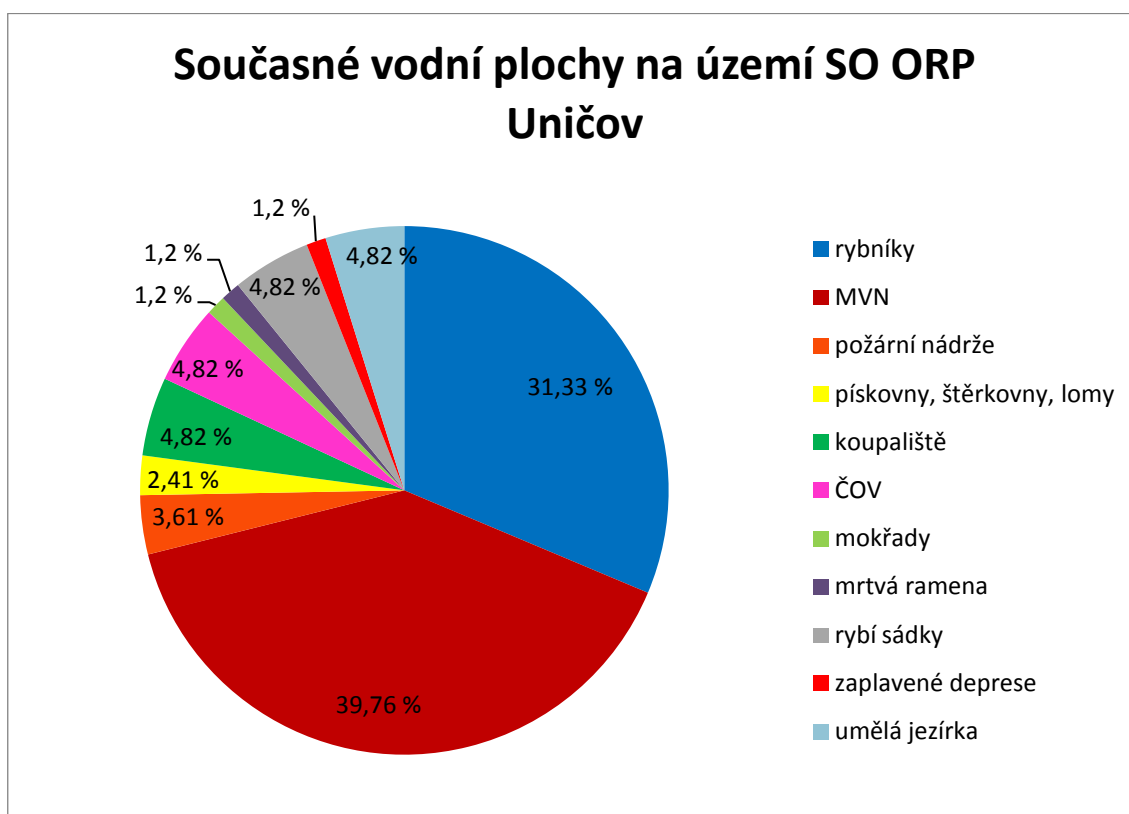
Na území SO ORP Olomouc se nachází celkem 312 vodních ploch o celkové výměře 245,65 ha. Na území SO ORP Uničov se v dnešní době nachází celkem 84 vodních ploch různých kategorií o celkové výměře 90,25 ha. Velká část vodních ploch na území SO ORP Olomouc se soustřeďuje především v blízkosti města Olomouc. Zbytek vodních ploch, dá se říci, je rovnoměrně rozprostřen po vymezeném území. Vodním plochám na území SO ORP Uničov, co se rozlohy týče, dominuje Šumvaldský rybník nacházející se v severní části, ostatní vodní plochy jsou volně rozprostřeny, je však patrné, že vodních ploch přibývá v rámci území od severu k jihu.

Na obou vymezených územích tvoří většinu vodních ploch rybníky a MVN. Při podrobnějším zkoumání vrstvy A05 – vodní nádrže pocházející z r. 2010, a která je součástí databáze DIBAVOD, bylo zjištěno, že některé vodní plochy zaznamenané v této vrstvě již neexistují. Jedná se o 6 vodních ploch na území SO ORP Olomouc a 5 vodních ploch na území SO ORP Uničov. Na druhou stranu vznikly i nové vodní plochy, na území SO ORP Olomouc 5 vodních ploch, na území SO ORP Uničov 3 vodní plochy.

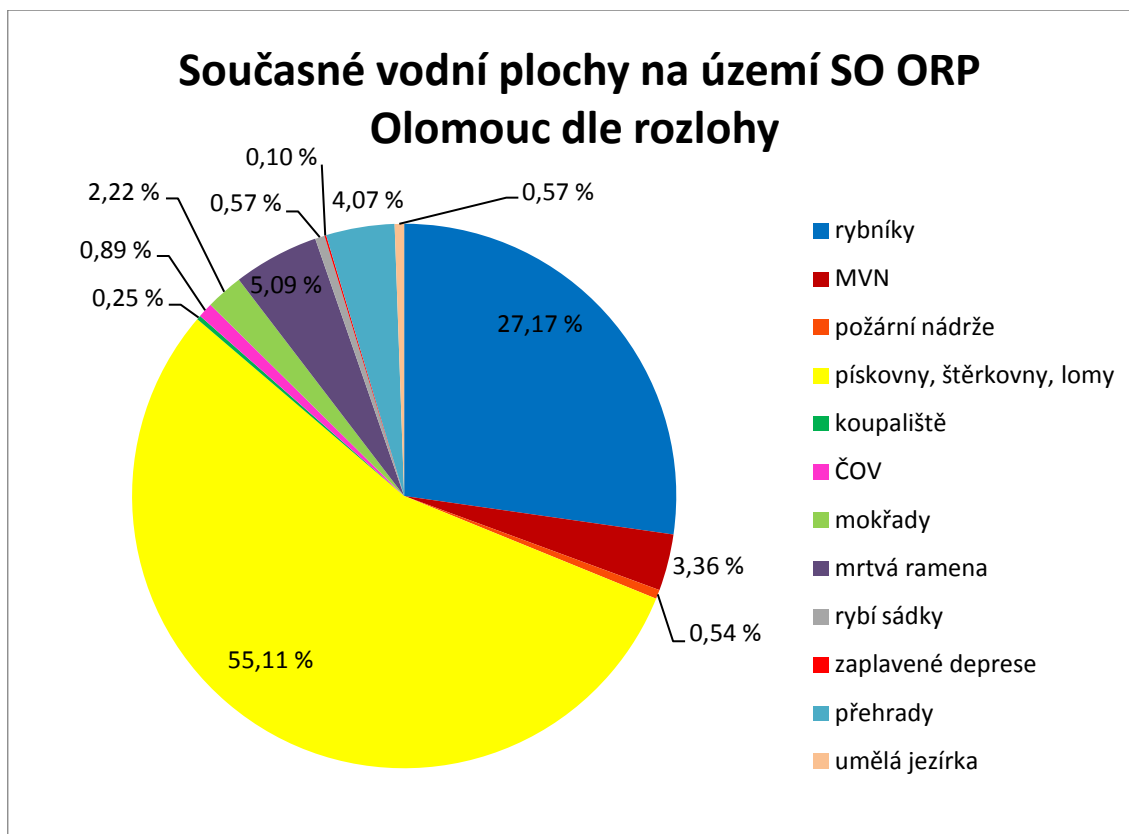
Zatímco na území SO ORP Olomouc svým počtem jasně převažují rybníky s počtem 136 rybníků zastupující 42,23 % z celkového počtu vodních ploch, v SO ORP Uničov mají největší zastoupení MVN, jejich celkový počet je 33, čili 39,76 % z celkového počtu vodních ploch. MVN nádrže na území SO ORP Olomouc představují pouhých 20,49 %. Na obou územích se jedná především o umělé vodní nádrže sloužící k hospodářským účelům – napájecí či závlahové nádrže v zemědělských zařízeních, retenční či rekreační vodní nádrže. Z hlediska rozlohy jsou na území SO ORP Olomouc na prvním místě bývalé pískovny, štěrkovny a lomy zaplavené vodou o celkové rozloze 135,40 ha, což znamená, že představují více než polovinu z celkové rozlohy vodních ploch, konkrétně 55,11 %. Na území SO ORP Uničov jsou to rybníky, které zaujímají největší plochu, ačkoliv nejsou nejpočetnější skupinou. Na tom má velký podíl soustava rybníků v Šumvaldě o celkové ploše 61,77 ha. Šumvaldské rybníky tak tvoří 84,45 % z celkové rozlohy vodních ploch.

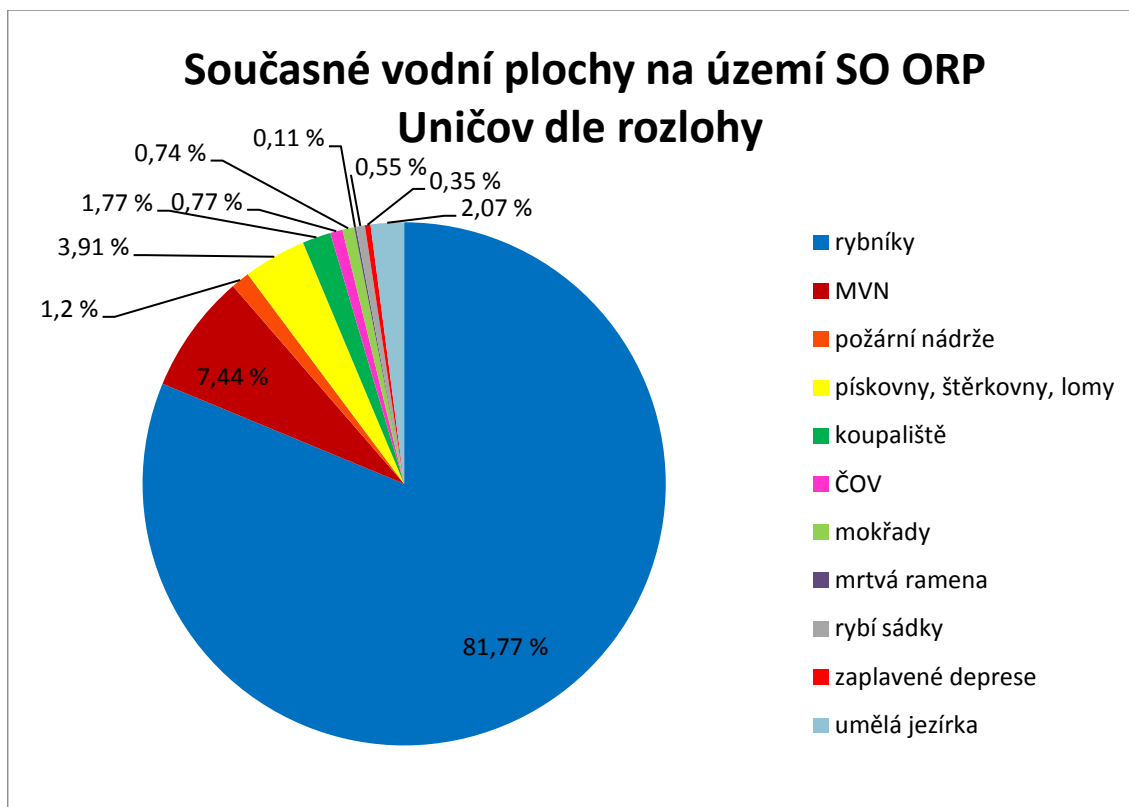
Obr. 18: Rozdělení vodních ploch na území SO ORP Olomouc dle daných kategorií

Obr. 19: Rozdělení vodních ploch na území SO ORP Uničov dle daných kategorií

Obr. 20: Rozdělení vodních ploch na území SO ORP Olomouc dle rozlohy

Obr. 21: Rozdělení vodních ploch na území SO ORP Uničov dle rozlohy

7.1 Zaniklé vodní plochy po r. 2010 na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov

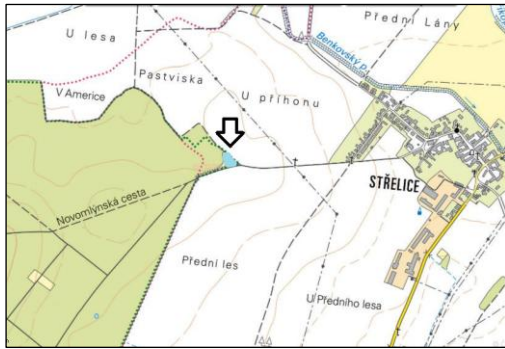
Při podrobné analýze vrstvy A05 – Vodní nádrže pocházející z r. 2010, která je určená pro prostředí GIS a je součástí databáze DIBAVOD, bylo zjištěno, že některé vodní plochy, které vrstva obsahuje, ve skutečnosti už neexistují. Celkem se na obou vymezených zájmových územích nachází 11 zaniklých vodních ploch. Některé z nich lze sice dohledat na mapách, ať už analogových či online mapách (Google maps, Mapy.cz atd.), tyto mapy ale také nejsou zcela aktuální a ve skutečnosti lze v krajině spatřit už jen stopy po přítomnosti bývalé vodní plochy.

Na území SO ORP Olomouc zaniklo celkem 6 vodních ploch. První z nich se nacházela na katastrálním území obce Náměšť na Hané, parcele č. 852 (ČÚZK, 2015). Jednalo se o MVN o výměře 0,08 ha. Vodní nádrž, jejímž majitelem je obec Náměšť na Hané, byla zavezena a na jejím původním místě je dnes částečně výsadba stromů, která je obestavěna rodinnými domy. Další zaniklá MVN se nachází na katastrálním území obce Grygov, poblíž zemědělského družstva, vodní nádrž sloužila k hospodářským účelům místního zemědělství, dnes je vypuštěna a zarostlá travním porostem, jelikož už není využívána. Třetí zaniklá vodní plocha se nachází na katastrálním území Velká Střelná, cca 6 km od Hrubé vody, místní části obce Hlubočky, směrem na východ v lesích VÚ Libavá s parcelním číslem 136 (ČÚZK, 2015). Jednalo se o mokřadní plochu o rozloze 0,70 ha u Střelenského potoka, dnes je na jejím místě jen suché místo s travnatým porostem z důvodu nedostatečného napájení vodou. Stejný osud potkal i další zaniklý mokřad na území Velké Střelné, který se nacházel na parcele č. 288, podél řeky Odry v libavských lesích, ale nyní je již vyschlý (ČÚZK, 2015). Pátou zaniklou plochu bychom našli na katastrálním území obce Véska u Olomouce o výměře 0,09 ha a podél Dolanského potoka. Dnes zde najdeme travnatou plochu, vodní nádrž sloužila k zavlažovacím účelům, jelikož v její blízkosti se nacházely velké skleníky, dnes zde však najdeme už jen zatravněnou plochu. Poslední zaniklá vodní plocha se nacházela mezi obcemi Droždín a Svatý Kopeček, na katastrálním území obce Droždín v sousedství s okrasnou školkou a podél vodního toku Adamovka (ČÚZK, 2015).

Obr. 22: Zaniklá MVN mezi obcemi Droždín a Svatý Kopeček; Zdroj: ČÚZK – ortofomapa, výřez zájmového území

Na území SO ORP Uničov se jedná celkem o 5 vodních ploch, které v průběhu posledních let zanikly. Ve dvou případech zaniklých vodních ploch se jednalo o MVN na katastrálním území obce Dědinka, části obce Troubelice s parcelním číslem 83/2 a 78/8 (ČÚZK, 2015). Vodní plochy měly rozlohu 0,04 a 0,01 ha a byly napájeny pouze slabým Dědinkovským potokem, jehož průtok je během roku nestálý, a tak vodní plochy v průběhu posledních let vyschly. Zbylé tři zaniklé vodní plochy se nacházely nedaleko obce Střelice. První dvě na okraji lesa Doubrava (viz obr. 23) na katastrálním území obce Střelice a parcele č. 280/3 (ČÚZK, 2015). Jednalo se o malý místní bývalý důl na hlínu, která sloužila k výrobě vepřovic. Lom byl před lety celkem velký a hluboký, jeho dno bylo zalito vodou, tak že se vytvořila dvě jezírka, v dnešní době se na místě nachází už jen vyhloubená deprese (DOLEŽAL, 2013). Poslední z nich se nacházela taktéž v oblasti lesa Doubrava, katastrálním území obce Benkov s parcelním č. 889 (ČÚZK, 2015), v dnešní době je na místě původního rybníku jen travnatý porost (viz obr. 24).

Obr. 23: Lokalizace zaniklých vodních ploch u obce Střelice; Zdroj: ČÚZK [online], 2015

Obr. 24: Plocha zaniklé vodní plochy v Doubravě; Zdroj: ČÚZK – ortofomapa, výřez zájmového území

7.2 Nové vodní plochy na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov

Na vybraném území však kromě zaniklých vodních ploch nalezneme i nové vodní plochy, které vznikly v průběhu posledních let. Po analýze vrstvy A05 – vodní plochy pocházející z r. 2010, a která je součástí databáze DIBAVOD, bylo zjištěno, že některé vodní plochy v této vrstvě nejsou zakresleny, ačkoliv ve skutečnosti se na daných místech vyskytují. Na území SO ORP Olomouc bylo zjištěno celkem 5 takovýchto vodních ploch a 3 vodní plochy na území SO ORP Uničov. Jedná se o vodní plochy z kategorie rybníky, MVM a umělá jezírka.

Tři z nově vzniklých vodních ploch na území SO ORP Olomouc se nacházejí na území města Olomouc. Jeden z rybníků se nachází na katastrálním území části města Olomouc – Řepčín, v areálu restaurace a hotelu Prachárna. Rybník zde byl vybudován v r. 2002 jako atrakce hotelového areálu. Jednak ke zkrášlení tohoto areálu a jednak k volnočasovým aktivitám hostů hotelu Prachárna (Best Wester Hotel Prachárna, 2015). Ačkoliv rybník vznikl v r. 2002, není součástí vrstvy A05 – Vodní plochy databáze DIBAVOD pocházející z r. 2010. Dalším takovým rybníkem je jeden ze dvou rybníků v areálu Kaprodrom klubu Olomouc, který se nachází v místní části Olomouce Nové Sady (viz Příloha 9, Obr. 1). Oba dva rybníky jsou v soukromém vlastnictví, budování prvního rybního rybníku započalo v r. 2001 a dokončeno bylo v r. 2003, novější rybník byl vybudován v r. 2006. Rybníky slouží ke komerčnímu chovu a prodeji ryb. Následující nová vodní plocha se nachází v Holici, městské části

Olomouce, a je také v soukromém vlastnictví. Jedná se o rybník Amerika, i když původem se jedná bývalou štěrkopískovnu v blízkosti několika již starších menších zatopených štěrkožen. Dnes se v areálu štěrkožen nachází rekreační a sportovní areál pro volnočasové aktivity. Poslední dvě nově vytvořené vodní plochy se nacházejí v katastru obce Véska, spadající pod obec Dolany, v areálu golfového hřiště Golf Resort Olomouc. Jedná se o dvě uměle vytvořená jezírka, která byla vybudována jako součást golfového areálu Golf Resort Olomouc.

Celkem tři nové vodní plochy se nacházejí na území SO ORP Uničov. První z nich se nachází na katastrálním území obce Břevenec. Jedná se o MVN ve vlastnictví obce Šumvald a sloužící převážně jako protipožární nádrž. Zbylé vodní plochy se nacházejí v obcích Dlouhá Loučka a Paseka. Jedná se o ČOV v obci Paseka a MVN v obci Dlouhá Loučka, která byla vybudována k hospodářským účelům místního zahradnictví.

7.3 Jednotlivé kategorie současných vodních ploch na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov

7.3.1 Rybníky a MVN

Dohromady 202 rybníků a MVN se nachází na území SO ORP Olomouc. Rybníky s počtem 136 jsou nejpočetnější kategorií vodních ploch na tomto území, představují 42,23 % z celkového počtu vodních ploch na území SO ORP Olomouc a MVN s počtem 66 představují 20,49 %. Rybníky i MVN jsou na území SO ORP Olomouc, dalo by se říci, rovnoměrně rozprostřeny po celém území. Často dotváří návsí vesnic nebo jejich zázemí, některé se vyskytují samostatně, jiné tvoří menší rybníční soustavy, jako např. Podhradský rybník nacházející se u obce Horka nad Moravou, katastrálním území Horka nad Moravou a ležící na Mlýnském potoce. Některé rybníky, stejně jako na jiných územích byly rušeny a znovu obnovovány, např. jako byl r. 1948 obnoven rybník Sekerník ležící u obce Křelov-Břuchotín, jelikož za 2. světové války byl zrušen (Obec Křelov, 2013 – 2015 [online]). Ve většině případů patří rybníky obci, na jejímž katastrálním území se nacházejí, zbylá část rybníků patří soukromému majiteli nebo několika majitelům najednou. V Olomouci působí také Český rybářský svaz místní organizace Olomouc, který má pod sebou několik rybářských revírů v okolí Olomouce, a který vykonává rybářské právo ve smyslu zákona o rybářství, chová, chrání a loví ryby

v rybářských revírech a rybochovných zařízeních, o které zároveň pečuje (Český rybářský svaz MO Olomouc, 2010 [online]).

Jelikož je území SO ORP Uničov svou rozlohou podstatně menší než SO ORP Olomouc, nachází se zde také mnohem menší počet rybníků a MVN, celkem 58, z tohoto 33 MVN a 25 rybníků. Svůj největší podíl na počtu rybníků má soustava rybníků nedaleko obce Šumvald, kde se jich nachází celkem 7. Dalších 5 rybníků nalezneme v Městském parku města Uničov. Zbylé rybníky jsou menší a jsou součástí obce nebo patří soukromému majiteli. Například v obci Rybníček se nacházejí dva rybníky, jeden menší na okraji obce a větší, který se nachází přímo na návsi obce. Na okraji Nové dědiny leží 3 rybníky. Jeden z nich patří společnosti Rybářství Horák, s.r.o., která provozuje i rybník Šumvaldský, zbylé dva vlastní Rybářství Přerov, a.s (ČÚZK, 2015). Rybářství Přerov bylo založeno v roce 1953, jeho cílem bylo obnovit zaniklé rybníky střední Moravy a oživit trh se sladkovodními rybami. Tato akciová společnost byla založena Pozemkovým fondem ČR a kromě vlastní chovatelské a obchodní činnosti se zabývá také obnovou dříve zaniklých rybníků (Rybářství Přerov, a.s., 2014 [online]). Co se týče MVN, jedná se o vodní nádrže sloužící především k hospodářským účelům. Závlahové a napájecí vodní nádrže při okrajích zemědělských družstev na vesnicích nebo například retenční vodní nádrže v Městském parku města Uničov vybudované jako protipovodňové nádrže při řece Oskavě, která se v místním parku nejednou vylila.

7.3.2 Požární nádrže

Požárních nádrží je na území SO ORP Olomouc celkem 10 o celkové rozloze 1,34 ha, tudíž tvoří 3,10 % z celkového počtu vodních nádrží a 0,54 % z celkové rozlohy vodních ploch na tomto území. Celkem 3 požární nádrže se nacházejí na území SO ORP Uničov o celkové rozloze 1,05 ha a tvoří 3,61 % z celkového počtu a 1,16 % z celkové rozlohy vodních ploch na území SO ORP Uničov.

7.3.3 Koupaliště

Vodních ploch sloužících jako koupaliště nalezneme 9 na území SO ORP Olomouc (2,79 % z celkového počtu vodních ploch) o celkové rozloze 0,62 ha. Tato koupaliště můžeme navštívit v obcích Bělkovice-Lašťany, Čechovice, Hlubočky, Majetín, Olomouc, Pohořany, Slatinice a mezi obcí Domašov n. Bystřicí a Norberčany.

Koupaliště také najdeme v obci Náměšť na Hané, nicméně posledních pár sezón nefunguje. Na území SO ORP Uničov je koupališť o něco méně, na tomto území se můžeme vykoupat pouze ve 2 koupalištích se 4 vodními plochami, a to v obci Uničov a v obci Paseka.

7.3.4 Pískovny, štěrkovny, těžební jámy, lomy

V této kategorii jsou zařazeny všechny vodní plochy, které vznikly zaplavením bývalých lomů, těžebních jam atd., ať už se jednalo o lomy, kde se v minulosti těžil písek, štěrk, štěrkopísek, kameny apod. Tato kategorie je další z těch, ve kterých se území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov velmi liší. Jelikož těžba, ať už štěrků, písků či jiných surovin nebyla v uničovském regionu nikdy příliš rozšířená, nenachází se zde ani příliš vodních ploch, které by vznikly zatopením nějakého již nefunkčního lomu. Nalezneme tu pouze 3 takovéto vodní plochy. Jedná se o vodní plochu v obci Renoty, vodní plochu mezi Benkovem a Střelicemi a bývalou pískovnu v Želechovicích. V obci Renoty se jedná zřejmě o pozůstatek místní těžby písku, kdy byla vyhloubená deprese a následně zaplavena vodou. V obci Benkov se roku 1831 na krátký čas těžila železná ruda a opuštěný malý lom byl poté zaplaven (DOLEŽAL, 2013). Poslední vodní plocha se nachází v obci Želechovice, kde došlo k zatopení bývalé pískovny (viz Příloha č. 11, Obr. č. 5). V 70. letech minulého stol. se zde těžil písek, po pár letech se ale písek vytěžil. (PĚNTÁKOVÁ, 2013). Od té doby co byly malé zásoby písku vytěženy, pískovna slouží jako koupaliště pro místní obyvatele i obyvatele okolních vesnic, i když v posledních letech je kvalita vody pochybná a pískovna celkově zanedbaná. Naopak na území SO ORP Olomouc, především v okolí města Olomouce, byla těžba písků a štěrků v minulosti rozšířená, vodních ploch se v této kategorii nachází o mnoho více.

Na území SO ORP Olomouc se rozprostírá celkem 44 ploch v této kategorii o celkové rozloze 135,40 ha, což představuje z hlediska rozlohy celkem 55,11 %, tedy více než polovinu z celkové rozlohy vodních ploch na tomto území. Historie těžby stavebních materiálů sahá na Olomoucku k přelomu 19. a 20. stol. a souvisí s rozvojem stavebnictví po 2. světové válce. Jedná se především o bývalé pískovny a štěrkovny, které se táhnou od Mohelnice až po Kroměříž, na území SO ORP Olomouc pak v úzkém pásu od Štěpánova až po Kožušany-Tážaly lemující řeku Moravu. V prostoru VÚ Libavá najdeme pro změnu pár bývalých břidlicových lomů, jelikož podloží v oblasti VÚ Libavá

je převážně břidličné. Těžba břidlice zde má mnohaletou tradici, hromadně však zanikla po r. 1945. Jednak byli odborníci na těžbu odsunuti zpět do Německa a jednak v oblasti Libavé vznikl vojenský újezd, a tak zásoby břidlice jsou zde ještě celkem bohaté (ČT, 2014 [online]). K historickým oblastem těžby břidlice patřila např. bývalá obec Velká Střelná a obec Hrubá voda, kde proběhla první podzemní těžba břidlice a její zásoby byly největší z okolí (Česká břidlice, 2014 [online]). Právě na tomto území se nachází dva bývalé břidlicové lomy. „Známé jsou břidlicové lomy střelecké, dnes už jen dva; pokrývačská, školní tabulky, brousky na kosy a srpy. Lomy upadají od konce 19. stol., některé nevyčerpané jsou zatopeny vodou. Roku 1915 práce v nich úplně zastavena, obnovena r. 1932“ (PEŘINKA, 1942).

Největší z bývalých lomů na území SO ORP Olomouc je Chomoutovské jezero o rozloze 88 ha, jedná se o zatopenou bývalou štěrkovnu, severně od obce Chomoutov. Vodní plocha je rozdělena malou úzkou hrází na Malé a Velké jezero, jihovýchodně od Velkého jezera byl uměle vybudován mokřad (Sdružení pro ochranu přírody střední Moravy, 2011 [online]).

7.3.5 Mokřady

Mokřady jako významné biotopy se specifickými organismy, zaujmají 2,22 % rozlohy vodních ploch nacházejících se na území SO ORP Olomouc s celkovým počtem 27 mokřadů, na rozdíl od SO ORP Uničov, kde nalezneme pouze jednu vodní plochu specifikovatelnou jako mokřad, nacházející se za obcí Břevenec, která spadá pod obec Šumvald, v lese podél místního vodního toku Dražůvka. Mokřady se v rámci území SO ORP Olomouc vyskytují především na území VÚ Libavá, kde vodní toky díky přítomnosti vojenského prostoru unikly velkým zásahům a regulacím, díky čemuž se zde zachovaly, jinak neustále ubývající, přirozené mokřady.

7.3.6 Mrtvá ramena řek

V této kategorii panují velké rozdíly mezi územím SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov. Zatímco na území SO ORP Uničov vznikla odškrcením slepého ramene řeky Oskavy v Městském parku města Uničov malá vodní plocha o rozloze 0,10 ha, která v létě často vysychá (viz Příloha 9, Obr. 6), na území SO ORP Olomouc nalezneme mrtvých ramen hned několik, a to především v úzkém páse podél řeky Moravy, která na daném území vytváří četné meandry typické pro oblast CHKO Litovelské Pomoraví.

„Přirozeně meandrující řeka Morava, která se svými bočními stálými i periodickými rameny vytváří unikátní typ krajiny – vnitrozemské říční delty je ekologickou páteří celé CHKO Litovelské Pomoraví“ (Správa CHKO Litovelské Pomoraví [online], 2015). Na celém území SO ORP Olomouc můžeme spatřit 21 mrtvých ramen, některé z nich pouze periodicky zaplavovaných, vytvářející specifické vodní plochy o celkové rozloze 12,52 ha (5,09 %). Na řece Moravě se nachází jejich převážná většina, 17 mrtvých ramen, další 2 se vyskytují v blízkosti Mlýnského potoka, jižně od štěrkopískovny Poděbrady u Olomouce, jedno na řece Oskavě u Chomoutovského jezera a poslední podél vodního toku Šumice.

Největší z mrtvých ramen se nachází na katastrálním území města Olomouc, místní části Holice, podél řeky Moravy o velikosti 3,40 ha (viz Příloha 9, Obr. 7).

7.3.7 Rybí sádky

Rybích sádek, jako součástí některých rybníků, nalezneme 12 na území SO ORP Olomouc o celkové rozloze 1,42 ha a 5 na území SO ORP Uničov jako součást komplexu Šumvaldských rybníků o celkové rozloze 0,50 ha.

7.3.8 Deprese zaplavené vodou

Umělé deprese zaplavené vodou jsou počtem i rozlohou zanedbatelné kategorie vodních ploch v rámci obou zájmových území. Na území SO ORP Olomouc byly do této kategorie klasifikovány pouze 3 vodní plochy a na území SO ORP Uničov pouze jedna. Jedná se pouze o drobné vodní plochy do 0,15 ha. Na území SO ORP Olomouc se nacházejí v prostoru VÚ Libavá a tvoří pouhých 0,93 % z celkového počtu vodních ploch na tomto zájmovém území. Jedná se o mírné deprese vyhloubené v místech tankových cest, které jsou periodicky zaplavované vodou.

7.3.9 Přehradní nádrže

Přehradní nádrž, která je v zákoně č. 254/2001 Sb. („vodní zákon“) v ustanovení §55 definována jako: „vodní dílo, jež slouží ke vzdouvání a zadržování vod, umělému usměrňování odtokového režimu povrchových vod, k ochraně a užívání vod, k nakládání s vodami, k ochraně před škodlivými účinky vod, k úpravě vodních poměrů nebo k jiným účelům,“ se na vymezeném území nachází jen jedna, konkrétně se jedná o Tršickou přehradu ležící na vodním toku Olešnice (viz obr. 25.). Vodní nádrž

se nachází na katastrálním území obce Tršice a vznikla r. 1983. Původně měla sloužit jako závlahová nádrž vzhledem k intenzivnímu pěstování chmele a polních kultur v okolí. Spolu s vodní nádrží byly vybudovány i přečerpávací stanice a retenční nádrž pod Tršickou přehradou. K původnímu záměru, že přehrada bude zavlažovat okolní pole, však nikdy nedošlo a dnes funguje pouze jako nádrž retenční, slouží k rybochovným a v létě i k rekreačním účelům (HRABAL, 2006 [online]).

Tršická vodní nádrž je průtočná s max. objemem vody 670 tis. m³. Max. plocha hladiny činí 11,8 ha, výška hráze činí 12,65 m a délka 214 m (EDPP, 2014-2015 [online]).

Obr. 25: Přehradní nádrž Tršice (foto: Michálková, 2015)

7.3.10 Uměle vytvořená jezírka

Do této kategorie byly zařazeny vodní plochy, které byly definovány jako uměle vytvořená jezera či jezírka sloužící především k estetickým účelům, dotváření krajiny apod. Takové vodní plochy nalezneme často v parcích, rekreačních areálech atd. Na území SO ORP Olomouc se jedná celkem o 7 vodních ploch o celkové rozloze 1,39 ha. Byly zde zařazeny 2 vodní plochy nacházející se v areálu ZOO Olomouc, a které byly vystavěny speciálně pro vodní ptáky a ostatní vodní živočichy. Dále 2 vodní plochy nacházející se v golfovém areálu Golf Resort Olomouc mezi obcemi Dolany a Pohořany a zbývající 3 vodní plochy jsou soukromá okrasná jezírka zdobící zahrady domů.

Na území SO ORP Uničov byly do této kategorie zařazeny celkem 4 vodní plochy. Dvě z nich se nacházejí na Holubici, což je místní název pro samotu za obcí Zadní Újezd spadající do katastrálního území města Medlov, kde sídlí farma Holubice. V blízkosti farmy jsou dvě velmi malá jezírka, která dotváří malebný ráz místní farmy,

a které jsou svou velikostí opravdu zanedbatelné. Další dvě malá jezírka se nacházejí v Újezdě u Uničova, v areálu místního hřiště minigolfu.

7.4 Charakteristika vybraných vodních ploch na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov

V této kapitole jsou krátce zmíněny některé vodní plochy, převážně rybníky, které jsou něčím zajímavé, mají bohatou historii nebo zajímavý příběh.

7.4.1 Chomoutovské jezero

Chomoutovské jezero, ačkoliv to má v názvu, pravým jezerem není, jedná se o vodní nádrž vzniklou po těžbě štěrkopísku, která zde započala již před 2. světovou válkou pro místní spotřebu štěrkopísku. Systematická těžba zde započala v r. 1964 a v r. 1968 již byla ukončena. Od r. 1976 do r. 1990 byl bývalý lom štěrkopísku zaplavený vodou využíván k vodohospodářským účelům, pro výrobu pitné vody pro Olomouc (KOSTKAN, RULÍK, 2010). Její kvalita se však časem zhoršila, dnes slouží už jen k rekreaci – k rybaření a jachtingu. Celková plocha jezera činí 74,6 ha, nachází se u obce Chomoutov, necelé čtyři kilometry severně od města Olomouc v povodí řeky Moravy v Hornomoravském úvalu. Je součástí CHKO Litovelské Pomoraví, v r. 1991 bylo jezero vyhlášeno přírodní rezervací. Zajímavostí je, že celá vodní plocha je bez pozemního přítoku a odtoku, jezero je tak syceno pouze z vývěřů podzemní vody a v menší míře také srážkami (KOSTKAN, RULÍK, 2010). Jezero tvoří dva zalesněné ostrovy a břehy jsou hojně porostlé zelení (ŠTEFÁČEK, 2010). Jezero je malou hrázkou rozděleno na Velké a Malé jezero. V letech 2000 až 2004 zde proběhla celková revitalizace ve dvou etapách, v rámci které vzniklo jihovýchodně od Velkého jezera v r. 1994 uměle vytvořený mokřadní biotop (KOSTKAN, RULÍK, 2010). Význam lokality je i nadregionální díky kolonii racka chechtavého o několika tisících párů tohoto druhu hnízdícího právě v oblasti Chomoutovského jezera a dalších několik párů racka černohlavého. Krom četných druhů rostlin a živočichů, zejména pak ptáků, zde žije také bobr evropský, jehož stopy po výskytu můžeme nalézt všude okolo jezera (Sdružení pro ochranu přírody střední Moravy, 2011 [online]).

Obr. 26: Chomoutovské jezero (foto: Michálková, 2015)

7.4.2 Pískovka Poděbrady

Bývalá pískovna Poděbrady u Olomouce o rozloze 28 ha se nachází mezi místní částí Olomouce Řepčín a obcí Horka nad Moravou, stejně jako Chomoutovské jezero se nachází na území CHKO Litovelské Pomoraví. Jedná se o oblíbené přírodní koupaliště rozdělené velkým poloostrovem na dvě nestejně velké poloviny (ŠTEFÁČEK, 2010). Těžba písku zde byla ukončená v 60. letech minulého stol., od té doby je bývalá pískovna oblíbeným a vyhledávaným rekreačním místem v blízkém okolí Olomouce.

Obr. 27: pískovna Poděbrady – jižní jezero (foto: Michálková, 2015)

Obr. 28: pískovna Poděbrady – severní jezero (foto: Michálková, 2015)

7.4.3 Rybník v obci Dolany

Uprostřed obce Dolany leží rybník o velikosti 0,7 ha. Rybník leží vedle průmyslového objektu, bývalého pivovaru a likérky GOLD COCK s.r.o., jehož historie se začala psát r. 1785, kdy objekty zrušeného panského dvora byly přestavěny na nový panský pivovar se sladovnou a palírnou. K pivovaru byl rovněž zbudován pivovarnický rybník, jelikož rybníky k pivovarům neodmyslitelně patří a už v dávné minulosti byly

po jejich boku budovány (Obec Dolany, 2011 [online]). Likérka však již dál svou činnost neprovádí, v r. 2003 skončila v konkurzu, kde ji koupila obec, jelikož celý areál bývalé likérky s přibývajícimi lety chátrá, stejně jako sousední rybník. Rybník je totiž na rozdíl od likérky v soukromém vlastnictví a majitel není místní. Rybník je zanedbaný a chátrá, dle místních obyvatel se o něj současný majitel už léta nestará, a tak jeho vzhled není příliš reprezentativní, i když je častým cílem procházek (Obec Dolany, 2011 [online]).

Obr. 29: Bývalý pivovarnický rybník v obci Dolany (foto: Michálková, 2015)

7.4.4 Rybníky v obci Rybníček

Obec Rybníček je malá spadající pod katastrální území obce Újezd u Uničova. V této obci se nacházejí 2 rybníky. Ne nadarmo se obec jmenuje Rybníček. Dříve se v okolí obce nacházel hojný počet rybníků, dnes najdeme v obci rybníky dva. První z nich, nacházející se přímo na návsi vesnice, patří do kategorie dochovaných historických rybníků na území SO ORP Uničov, neboť je znám i z map I. a II. vojenského mapování (viz Obr. 27). Druhý rybník ležící na okraji obce patří taktéž mezi historické rybníky, nicméně tento je vyobrazen pouze na mapách I. vojenského mapování, poté byl totiž zrušen a v budoucnu opět obnoven. Většina okolních rybníků však byla vypálena okolo r. 1399 při bojích mezi bratry Joštem a Prokopem Lucemburským o svou moc na Moravě (Obec Újezd, 2015 [online]).

Obr. 30: Rybníky v obci Rybníček na mapě I. vojenského mapování; Zdroj: Laboratoř geoinformatiky Fakulty životního prostředí UJEP [online] (I. voj. mapování – Morava, výřez mapového listu č. 19)

Obr. 31: Dochovaný historický rybník na návsi v obci Rybníček (foto: Michálková, 2015)

7.4.5 Šumvaldské rybníky

Obec Šumvald se nachází zhruba 7 km od města Uničov a první zmínky o obci Šumvald pocházejí už z roku 1287. Obec byla majetkem, tehdy velice mocného, rodu ze Šumvalda. V obci byl zřízen panský dvůr, který měl až okolo 1 200 měr polí. Součástí byl také rybník, jehož rozloha byla 250 měřic (1 měřice = 1 918 m²), (N. Černý, L. Hosák, 1930). Šumvaldský neboli Hrubý rybník je vyobrazen již na mapách I. vojenského mapování a patří tak k historickým dochovaným rybníkům na území SO ORP Uničov, i přesto že byl několikrát zrušen a poté opět obnoven. V zemských deskách z r. 1569 předává Kateřina z Veleslavě rybník Šumvaldský a rybník ležící pod ním Albrechtu Černoorskému (MAKAS, 1987).

Soustava šumvaldských rybníků je největší na území SO ORP Uničov. Kromě hlavního Šumvaldského neboli Hrubého (název je odvozen od Hrubého Jeseníku) rybníku se zde nachází několik dalších. Rybník Pomocný, který je druhý největší, Dlouhý, soustava tří vzájemně propojených rybníků zvaných U Sádek a samotné sádky, ke kterým je přidružen poslední malý rybník. Všechny rybníky se nacházejí na katastrálním území obce Šumvald a jejich celková plocha činí 61,77 ha (ČÚZK, 2014). Plocha Šumvaldského rybníka je 49,60 ha a jeho maximální objem činí 550 000 m³. Zdrojem vody celé rybníční soustavy je řeka Oskava (Manipulační řád, 1998). Rybník je neprůtočný, obtokový a slouží jako rybník chovný. K vidění tu jsou různé druhy ryb, jako je samozřejmě kapr, ale i lín, candát, tolstolobik a sumec. I když v posledních letech neproběhla jeho žádná velká rekonstrukce, jeho stav je velice udržovaný. (MICHÁLKOVÁ, 2013).

Obr. 32: Šumvaldský rybník (foto: Michálková, 2013)

7.4.6 Vodní plochy v obci Nová Dědina

V současné době se na území obce Nová Dědina, která spadá pod město Uničov, nacházejí celkem 3 vodní plochy. Jedná se o tři rybníky – Fojtský mlýn, Kachní rybník a jeden rybník bezejmenný.

Nová Dědina vznikla okolo r. 1780 jako nová osada jménem *Schröffelsdorf* na pozemcích bývalého vysušeného rybníka patřících uničovskému dvoru. V osadě se nacházely celkem 2 mlýny a jeden mlýn mezi Novou Dědinou a Šumvaldem, které lze spatřit na I. vojenském mapování z let 1764 – 1768. Severně od Nové Dědiny to byl Plíškův mlýn, tvořící samotnou menší osadu, blíže k obci Valšův mlýn a jižně od obce Vogtův mlýn (DOLEŽAL, 2013). Plíškův mlýn je zaniklou samostatnou osadou, která ležela pod hrází Šumvaldského rybníka a využívala ke svému provozu jeden ze soustavy šumvaldských rybníků. Ještě v r. 1922 zde žilo celkem 14 lidí, poslední léta se ale staly mlýnu osudné a v letech 2008 – 2011 došlo k úplnému zdevastování mlýna. Fojtský mlýn v minulosti napájel uničovské kašny a patřil místnímu rychtáři Ryplovi. Po r. 1469 mu byl ale odebrán (DOLEŽAL, 2013). Dnes patří soukromému majiteli, který se o rybník sám stará a vybudoval si tu domácí malou „elektrárnu.“ Valšův mlýn ani rybník jemu přilehlý dnes již nenajdeme, za první republiky zde němečtí rolníci vybudovali pekárnu a rybník byl přeměněn v ornou půdu (DOLEŽAL, 2013).

8 NÁVRHY NA OBNOVU A REVITALIZACI VYBRANÝCH ZANIKLÝCH RYBNÍKŮ

Revitalizace zaniklých rybníků je proces, který zahrnuje řadu důležitých procesů, a zdaleka ne všechny zaniklé rybníky jsou vhodné pro revitalizaci. Velmi důležitým faktorem při výběru vhodných zaniklých rybníků pro návrh jejich obnovy jsou majetkové poměry, lépe řečeno, záleží na tom, kdo je jejich majitelem. V současné době existuje několik programů na obnovu a revitalizaci rybníků a vodních nádrží, prostřednictvím kterých lze získat určité finanční prostředky na jejich uskutečnění. Např. Ministerstvo životního prostředí ČR v rámci Programu revitalizace říčních systémů, který zabezpečuje Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK) poskytuje od r. 1992 finanční prostředky i na obnovu zaniklých rybníků, nějakým způsobem poškozených či na výstavbu zcela nových rybníků a vodních nádrží (AOPK, 2015). Finanční podporu lze také získat po schválení od Ministerstva zemědělství ČR od r. 2002, která podporuje obnovu významných rybníků o velikosti větší než 5 ha. Jedná se o obnovu rybníků silně narušených či zcela zrušených a využívaných jiným způsobem než jako vodní plocha.

Analýza zaniklých vodních ploch na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov by taktéž mohla sloužit jako podkladový materiál pro návrhy na obnovu či revitalizaci vybraných rybníků. Po zvážení několika aspektů a po posouzení míry vhodnosti pro revitalizaci by mohly být některé vybrané zaniklé rybníky obnoveny. V případě návrhu určitého rybníku na revitalizaci by samozřejmě záleželo na jeho majiteli či majitelích. Čím větší počet majitelů místo, kde by rybník opět stál, má, tím menší je šance, že se všichni majitelé domluví na jeho obnově. V případě, že zaniklý rybník vlastní obec, může po zvážení a také zjištění názoru obyvatel, reálně uvažovat. Samozřejmě, že v takovém případě hraje roli i několik dalších faktorů.

Případem by mohla být obec Skrbeň, která spadá do území SO ORP Olomouc a v minulosti bylo v jejím okolí několik historických rybníků. Obec Skrbeň se po sužujících povodních v červenci 1997 rozhodla pro vybudování dvou protipovodňových suchých poldrů, v jehož rámci měl být obnoven zaniklý rybník

Okošín, který v minulosti ležel na území obce Skrbeň, ale na počátku 19. stol. zanikl. V březnu r. 1998 byla proto vybudována firmou VH atelier spol. s.r.o. z Brna studie s názvem Vodní a mokřadní biocentrum Okošín, která měla zabránit dalším možným ničivým povodním. Ačkoliv studie byly pečlivě připravené, k samotné realizaci však nikdy nedošlo, a to z několika důvodů. Pozemky, na kterých měl být projekt realizován, patřily městu Olomouc, která se nakonec rozhodla pro zcela jiné využití těchto pozemků a pozemky prodala soukromému majiteli. V dnešní době se na jejich ploše nachází místní zahradnictví. Dalším důvodem, ačkoliv se na první pohled zdá zcela banální, byly námitky místních obyvatel z důvodu jejich obav před zvýšeným počtem komárů při obnově rybníka, jestli tomu tak ale skutečně bylo, o tom lze jen spekulovat. Obec Skrbeň však provedla revitalizaci rybníka stávajícího na katastrálním území obce, jehož je i vlastníkem. Rybník byl v minulých letech vyčištěn, odbahněn a byla zpevněna jeho hráz (SPURNÝ, 2015 [ústně]).

Stejně tak prodělaly rozsáhlou revitalizaci i rybníky v Městském parku Uničov v r. 2008. Celkem 5 vodních ploch z 8, nacházejících se v Městském parku Uničov, bylo prohloubeno, vyčištěno, byla zvětšena jejich plocha a také zpevněny hráze. Takových rekonstrukcí proběhlo na území SO ORP Olomouc i SO ORP Uničov několik, revitalizace zcela zaniklých historických rybníků je však mnohem obtížnější a především nákladnější.

Proto analýza zaniklých rybníků na území SO ORP Olomouc i SO ORP Uničov neslouží jako přímý materiál pro revitalizaci těchto rybníků, může sloužit pouze jako podklad pro další analýzu a šetření týkající se přímo revitalizace zaniklých rybníků.

9 ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo porovnat dvě vymezená zájmová území z hlediska dlouhodobějšího vývoje vodních ploch včetně vodních ploch současných. Území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov se v mnohém liší, ve své rozloze, počtu obyvatel, počtu obcí a měst, míře zástavby a podobně. Co se ale týče vývoje změn vodních ploch, jsou si obě území v ledasčem podobná. S postupujícím časem se měnil na obou územích počet vodních ploch, jejich velikost a samozřejmě také jejich funkce v krajině. Byly proto porovnány nejen historické vodní plochy těchto území, ale i ty současné, které byly rozděleny do několika kategorií dle jejich původu vzniku, funkce a využití v krajině.

Vývoj vodních ploch na obou územích byl od dob I. vojenského mapování až po současnost velice podobný. Za dob I. vojenského mapování čili v letech 1764 až 1783 se vyskytovalo 102 rybníků na území SO ORP Olomouc a 53 na území SO ORP Uničov. V minulých letech byly všechny vodní plochy, bez ohledu na jejich hlavní funkci, považovány za rybníky, proto byly tyto vodní plochy srovnávány s počtem současných rybníků namísto s celkovým počtem současných vodních ploch, kde jsou zahrnuty i jiné funkční kategorie. Na území SO ORP Olomouc se tedy v letech I. vojenského mapování vyskytovalo o jednu třetinu méně rybníků než dnes. Na území SO ORP Uničov to bylo naopak jednou tolik. Zatímco na mapách I. vojenského mapování je na území SO ORP Uničov zakresleno celkem 53 rybníků, dnes jich tu najdeme pouze 26.

Na mapách II. vojenského mapování, v letech 1836 až 1852, je zakreslených vodních ploch na obou vymezených územích zhruba o polovinu méně než na mapách I. vojenského mapování. Na územích SO ORP Olomouc je to 56 vodních ploch, na území SO ORP Uničov pouze 24. Důvod úbytku rybníků byl v obou případech zapříčiněn skloubením několika faktorů, několika „hybnými silami,“ které v dané době a na daném území působily. Zřejmě největší podíl na mizení velkých rybníků a celých rybníčních soustav mělo zrušení poddanství. Kromě toho také špatný stav rybníků a vysoké finanční náklady na jejich opravu. Rybníky tak byly vysoušeny a přeměněny v ornou

půdu. Typickým příkladem je zaniklá rybníční soustava na území Holice, nyníjší městské části Olomouce.

Úbytek ploch zaznamenala obě zájmová území i po II. vojenském mapování. Mezi I. a II. vojenským mapováním zaniklo na území SO ORP Olomouc 75 vodních ploch a 37 vodních ploch na území SO ORP Uničov. Na obou územích je to více než polovina vodních ploch, která se vyskytovala na mapách I. vojenského mapování. Z vodních ploch označených na mapách II. vojenského mapování jich ještě zaniklo 46 na území SO ORP Olomouc a 14 na území SO ORP Uničov. V celkovém počtu to máme 121 zaniklých ploch na území SO ORP Olomouc a 51 na území SO ORP Uničov. I přesto se pár historických rybníků dochovalo do současnosti. Historických rybníků na území SO ORP Olomouc nalezneme 11, na území SO ORP Uničov celkem 8. Jedná se o ty nejstabilnější rybníky, které se dochovaly až do současnosti, vůbec nejstabilnější jsou ty, které se vyskytují na mapách I. II. vojenského mapování a v průběhu let nebyly zrušeny. Takových rybníků nalezneme na obou územích celkem 16.

Konkrétně vodní plochy na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov zanikly z několika důvodů. Jedním z výrazných faktorů bylo zrušení poddanství a panských dvorů. Panské dvory v rámci tzv. parcelace rozdělily pozemky mezi rolníky, ti ji přeměnili v ornou půdu, včetně rybníků nacházejících se na těchto pozemcích. Takto rozdělil své pozemky panský dvůr v Olomouci v r. 1778, což podnítilo zánik rybníků např. v okolí Skrbně, Horky nad Moravou nebo již zmiňované Holice. Dalším důvodem zániku několika rybníků byla rozrůstající se zástavba měst a obcí. Takto zanikly například dva rybníky při severním okraji města Olomouc a další rybník na okraji města Uničov. V území města Uničova zanikly také tři rybníky z důvodu jejich přeměny v půdu pro pěstování cukrové řepy, neboť r. 1850 zde byl vybudován cukrovar. Další rybníky zanikly spojením několika různých hybných sil působících v jednotlivých místech v různé míře – špatný technický stav, malé finanční výnosy.

V rámci současných vodních ploch panují mezi územím SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov značné rozdíly. Vodní plochy se liší v jejich počtu i zastoupení jednotlivých kategorií vodních ploch na vymezených zájmových územích.

Dohromady se na obou územích nachází 406 vodních ploch o celkové výměře 335,9 ha. Oběma územím svým počtem jasně dominují rybníky a MVN, které činí celkem 202 ploch na území SO ORP Olomouc a zároveň tvoří 62, 72 % počtu vodních ploch na tomto území. Na území SO ORP Uničov nalezneme celkem 59 rybníků a MVN, které zaujímají dokonce až 71,09 % z celkového počtu vodních ploch na území SO ORP Uničov. Zatímco ale na území SO ORP Olomouc rybníky převažují svým počtem nad MVN, na území SO ORP Uničov je tomu přesně naopak.

V rámci rozlohy dominují na území SO ORP Olomouc vodní plochy v kategorii pískoven, štěrkoven a lomů zaplavených vodou s celkovou výměrou 135,40 ha, zaujímají tak 55,11 % rozlohy vodních ploch na daném území. Na území SO ORP Uničov jsou to rybníky, které zaujímají největší rozlohu ze všech kategorií. Velký rozdíl mezi oběma územími lze spatřit také v kategorii mokřady a mrtvá ramena. Zatímco území SO ORP Uničov je vyloženě „chudé“ jak na mokřady, tak i na mrtvá ramena řek, na území SO ORP Olomouc je jejich počet znatelně vyšší především díky meandrující řece Moravě, podél níž se nachází většina mrtvých ramen vyskytující se na území SO ORP Olomouc, a díky nedotčené přírodě na území VÚ Libavá, kde se zase nachází většina mokřadů.

V posledních letech došlo na území SO ORP Olomouc i SO ORP Uničov k zániku i vybudování několika vodních ploch. Zaniklo 6 vodních ploch na území SO ORP Olomouc a 5 vodních ploch na území SO ORP Uničov. Naopak vzniklo 5 nových vodních ploch na území SO ORP Olomouc a 3 vodní plochy na území SO ORP Uničov. Nové vodní plochy vznikly převážně za účelem komerčního chovu ryb. Několik vodních ploch také prošlo celkovou revitalizací.

Vodní plochy se vyvíjejí neustále, ačkoliv to nemusí být na první pohled zcela patrné. Od dávné minulosti prodělaly vodní plochy na celém území naší země řadu změn a bude velmi zajímavé sledovat jejich další vývoj.

10 SUMMARY

The aim of this thesis was to compare development of water areas in two defined regions. The analysis of historical and present water areas was realized in two regions of interest. The regions are the Municipality with Extended Authority Olomouc and the Municipality with Extended Authority Uničov. The Municipality with Extended Authority Olomouc and the Municipality with Extended Authority Uničov are different regions, which differ in expanse, population, number of municipalities etc. But the development of water areas in both defined regions is similar. Water areas changed the course of history in terms of their number, size and function. Therefore were compared historical water areas and contemporaneous water areas, which were categorized to several categories of their function.

The development of water areas from Ist Military Survey past to present in both Municipalities was similar. During Ist Military Survey, there were 102 ponds on the Municipality with Extended Authority Olomouc and 53 ponds in the Municipality with Extended Authority Uničov. In the past, all water areas considered ponds. During IInd Military Survey existed 56 ponds in the Municipality with Extended Authority Olomouc and 24 ponds in the Municipality with Extended Authority Uničov. This is half the number of ponds compared to the period of Ist Military Survey. The main reason why the ponds disappeared was repeal of serfdom and other local problems, such as poor technical condition of ponds, high monetary costs etc. Therefore, the ponds were dehumidification and their areas were tranformed to fertile ground.

Total 75 ponds in the Municipality with Extended Authority Olomouc and 37 ponds in the Municipality with Extended Authority Uničov disappeared between periods of Ist Military Survey and IInd Military Survey. Altogether 46 ponds in the Municipality with Extended Authority Olomouc and 14 ponds in the Municipality with Extended Authority Uničov disappeared from the number of ponds, which was located on IInd Military Survey. In the Municipality with Extended Authority Olomouc and 51 ponds in the Municipality with Extended Authority Uničov, there disappeared 121 ponds in total. Even so, several ponds survived until today. We can found

11 historical ponds in the Municipality with Extended Authority Olomouc today and 6 ponds in the Municipality with Extended Authority Uničov. Currently, these historical ponds are well-preserved and some ponds were reconstructed.

Results of the analysis of current water areas are different in the Municipality with Extended Authority Olomouc and in the Municipality with Extended Authority Uničov. Some categories of water areas are different between the Municipality with Extended Authority Olomouc and the Municipality with Extended Authority Uničov.

In the Municipality with Extended Authority Olomouc and in the Municipality with Extended Authority Uničov, there are 406 water areas together. These water areas, they have total area 335,9 hectare. Categories of ponds and small water tanks are dominant in the Municipality with Extended Authority Olomouc and in the Municipality with Extended Authority Uničov. These categories have 202 water areas in the Municipality with Extended Authority Olomouc together and have share 62,72 % from total number of all water areas in this region. In the Municipality with Extended Authority Uničov, there we can found 59 ponds and small water tank together, which have share 71,09 % from total number all water areas in this region.

But the category of flooded quarries constitute the largest water areas from all water areas in the Municipality with Extended Authority Olomouc. Water areas in this category have 135,40 hectare in total – it is 55,11 % from total acreage of all water areas in this region. In the Municipality with Extended Authority Uničov, there are ponds, which constitute the largest area from all categories of water areas. Large differences can be seen in the categories of wetlands and oxbow rivers. In the Municipality with Extended Authority Uničov, there are not many wetlands or oxbow rivers. But in the Municipality with Extended Authority Olomouc, there are much more oxbow rivers because this region Morava river flows and it forms meanders. In the military training area of Libavá, there is untouched nature and there are a lot of wetlands. In the Municipality with Extended Authority Olomouc and in the Municipality with Extended Authority Uničov, there is only one dam. The dam is located in village Tršice, in region of the Municipality with Extended Authority Olomouc.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

ANDRESKA, Jiří. *Lesk a sláva českého rybářství*. Pacov: NUGA, 1997. 199 s. ISBN: 80-85903-7.

ČERNÝ, Norbert., HOSÁK, Ladislav. *III. MÍSTOPIS SOUDNÍHO OKRESU UNIČOVSKÉHO: Vlastivěda střední a severní Moravy III., díl II*. Přerov: Učitelské jednoty v župě olomoucké, 1942. 898 s.

DOLEŽAL, Stanislav. *Pod křídly orlice, Obce Uničovska*. Olomouc: Poznání – Václav Lukeš, 2013. 143 s. ISBN: 978-80-87419-36-6.

HONS, Josef. *Když měřičkou, rybníkáři a trhání krajem táhli*. Praha: Mladá fronta, 1961. 306. s.

HURT, Rudolf. *Dějiny rybníkářství na Moravě a ve Slezsku. I. díl*. Ostrava: Krajské nakladatelství, 1960. 247 s.

HRABAL, Miroslav Ing. *Změna účelu využití vodního díla Tršice a jeho efektivnější začlenění do krajiny*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, Lesnická a dřevařská fakulta, Ústav inženýrských staveb, tvorby a ochrany krajiny, 2006. 56 s. Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. PhDr. Ladislav Koutný, Ph.D., CSc.

KESTŘÁLEK, Jaroslav, et al. *Zeměpisný lexikon ČSR: Vodní toky a nádrže*. Praha: Academia, 1984. 316 s.

KOUDELA, Miroslav. *Paměti obce Holice*. Olomouc – komise MČ Holice, 2004. 100 s.

LIPSKÝ, Zdeněk. *Sledování změn v kulturní krajině: Učební text pro cvičení z předmětu Krajinná ekologie*. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce, s. r. o., 2000. 71 s. ISBN: 80-213-0643-2.

MAKAS, Miloslav, et al. *700 let Šumvaldu*. Šumvald: MNV, 1987. 119 s.

MICHÁLKOVÁ, Renata. *Současné a zaniklé vodní plochy SO ORP Uničov*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra geografie, 2013. 47 s. 6 příloh. Vedoucí práce: RNDr. Renata Pavelková Chmelová, Ph.D.

NĚMEČEK, J. et al. *Taxonomický klasifikační systém půd České republiky*, ČZU, VÚMOP: Praha, 2001. 98 str. ISBN: 80-238-8061-6.

OBEC, Majetín. *Majetín v proměnách času*. Majetín: obec Majetín, 2012. 135 s.

Ph.D. PAVELKOVÁ, Renata RNDr., Ph.D. FRAJER, Jindřich Mgr., Ph.D. NETOPIL, Patrik Mgr. *Historické rybníky České republiky: srovnání se stavem v 2. polovině 19. století*. Praha: Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v. v. i., 2010. 166 s. ISBN: 978-80-87402-32-0.

PĚNTÁKOVÁ, Michaela. *Dějiny obce Želechovice do r. 1945*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra historie, 2013. 102 s. 6 s. příloh. Vedoucí práce: doc. PhDr. David Papajík, Ph.D.

PEŘINKA, František. *Politický okres Libavský: Vlastivěda střední a severní Moravy III., díl II*. Přerov: Učitelství jednoty v župě olomoucké, 1942. 898 s.

ŠINDLER, Jan. *Politický okres Olomoucký: Vlastivěda střední a severní Moravy III., díl II*. Přerov: Učitelství jednoty v župě olomoucké, 1942. 898 s.

ŠTEFÁČEK, Stanislav. *Encyklopedie vodních ploch Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Nakladatelství Libri, 2010. 367 s. ISBN: 978-80-7277-440-1.

ŠTĚPÁNKOVÁ, Dana Bc. *Antropogenní ovlivnění reliéfu v souvislosti s rozšiřováním obytné zástavby na příkladu obce v zázemí města Olomouc*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra geografie, 2013. 118 s. 3 s. příloh. Vedoucí práce: doc. RNDr. Irena Smolová, Ph.D.

TYMONOVÁ, Markéta, et al. *Paměti obce Skrbeň. OÚ Skrbeň*, Olomouc: DANAL, 1999. 144 s. ISBN: 80-85973-60-X.

VRÁNA, Karel, Jan BERAN. *Rybníky a účelové nádrže*. Praha: ČVUT, 1997. 150 s. ISBN: 80-01-02570-5.

Internetové zdroje

AOPK ČR. *Správa CHKO Litovelské Pomoraví a KS Olomouc* [online]. 2015 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://litovelskepomoravi.ochranaprirody.cz/>.

ALBRECHT, Jiří. *Libavsko, Libavsko, jeho okolí a VVP Libavá* [online]. 2015 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.html.libavsko.eu/>.

Česká břidlice. *Historie těžby* [online]. © 2014 [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: <http://www.ceskabridlice.cz/historie-tezby>.

Český rybářský svaz místní organizace Olomouc. *Revíry MO* [online]. 2010 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.rybsvaz-ol.cz/rubrika/12/reviry-mo.html>.

ČSÚ. *Správní obvody: SO ORP Uničov* [online]. 2015 [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: http://notes.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/so_orp_unicov.

ČSÚ. *Správní obvody: SO ORP Olomouc* [online]. 2015 [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: http://notes.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/so_orp_olomouc.

ČÚZK. *Nahlížení do katastru nemovitostí* [online]. 2004 – 2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://nahliznidokn.cuzk.cz/VyberKatastrMapa.aspx>.

KOSTKAN, Vlastimil, Martin RULÍK. *Chomoutovské jezero u Olomouce – revitalizace versus samovolný vývoj* [online]. 2013 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: http://conbios.eu/uploadFolder/file/Chomoutovsk%C3%A9%20jezero_abstract_Most.pdf.

Obec Dolany. *Historie a současnost obce: Dějiny Dolan* [online]. 2012 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.dolany-ol.cz/dejiny-dolan/d-1011/p1=1015>.

Obec Křelov. *Historie a památky* [online]. © 2013 – 2015 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.krellov.cz/obec/historie-a-pamatky/>.

Obec Majetín. *Historie a současnost obce* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.majetin.cz/index.php?nid=1193&lid=cs&oid=112364>.

Obec Skrbeň. *Historie* [online]. 2010 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://www.skrben.cz/historie/>.

Obec Strukov. *Historie a současnost* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.strukov.cz/>.

Obec Tršice. *Z historie Tršic* [online]. 2012 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.trstice.cz/trstice/historie.html>.

Obec Újezd. *Historie Rybníčku* [online]. 2015 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.obec-ujezd.cz/index.php?nid=6868&lid=cs&oid=1136233>.

Obec Uničov. *Stručná historie města* [online]. 2007 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://unicov.cz/strucna-historie-mesta/d-1830/p1=13523>.

Povodí Moravy. *Vodní díla* [online]. © 2010 – 2015. [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.pmo.cz/cz/uzitecne/vodni-dila/>.

Rybářství Přerov, a.s. *Historie a dnešek* [online]. 2010 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://www.rybyprerov.fishnet.cz/>.

Sdružení pro ochranu přírody střední Moravy (SAGITTARIA). *Mapování přírodního stavu a biodiverzity štěrkoven a pískoven střední Moravy a zhodnocení možností jejich využití pro turistiku a ekologickou výchovu* [online]. 2010. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: http://www.sagittaria.cz/cs/piskovny_a_sterkovny-stredni-moravy.

S. L. H. Everest Tršice. *Historie hokeje v Tršicích* [online]. 2000. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://everest-trstice.sweb.cz/historie.htm>.

Tršice: Povodňový plán obce Tršice. *Zvláštní povodeň* [online]. © 2010 – 2015. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: http://www.edpp.cz/trs_organizace-povodnove-sluzby/.

Magistrát města Olomouce. *Historie města* [online]. © 2002 – 2015 [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://tourism.olomouc.eu/basic-information/history/>.

VÚ Libavá. *O vojenském újezdu* [online]. 2006. [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: http://www.voujezd-libava.cz/vismo/dokumenty2.asp?u=9342&id_org=9342&id=3381.

Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v. v. i. *Charakteristiky vodních toků a povodí ČR*. [online]. © 2014 [cit. 2015-01-28]. Dostupné z: <http://www.dibavod.cz/24/charakteristiky-toku-a-povodi-cr.html?PHPSESSID=067e9befa40c6fb28b28e4fe8628eca1>.

Prameny

Magistrát města Olomouce – Odbor životního prostředí, oddělení vodního hospodářství: Rozhodnutí veřejnou vyhláškou: „*Rybník „Hliník“ Majetín*“ Olomouc: 2012. Dostupné z: <http://www.majetin.cz/file.php?nid=1193&oid=2581727>.

Městský úřad Uničov – Odbor životního prostředí: *ŠUMVALDSKÝ RYBNÍK: Manipulační řád, 1998*.

SOKA Olomouc: *fond Archiv obce Želechovice*, inv. č. 2, 5

Mapové podklady

ČÚZK. ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICKÝ A KATASTRÁLNÍ [online]. 2013 [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: <http://www.cuzk.cz/>. Použité vrstvy: Ortofotomapa ČR

LABORATOŘ GEOINFORMATIKY FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ UNIVERZITY J. E. PURKYNĚ: *I. a II. vojenské mapování* [online]. 2001 – 2010 [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://oldmaps.geolab.cz/>. Mapové listy: Morava

© 1st (2nd) *Military Survey, Section No. xy, Austrian State Archive/Military Archive, Vienna*

© *Laboratoř geoinformatiky Univerzita J.E. Purkyně* - <http://www.geolab.cz>

© *Ministerstvo životního prostředí ČR* - <http://www.env.cz>

NÁRODNÍ GEOPORTAL INSPIRE – CENIA [online]. 2010 – 2013 [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://geoportal.gov.cz/web/guest/home>.

Použité vrstvy: AOPK ČR – Chráněná území, Geomorfologické členění, Pedologické členění, Správní členění.

VÝZKUMNÝ ÚSTAV VODOHOSPODÁŘSKÝ T. G. MASARYKA, v. v. i.: Oddělení geografických informačních systémů a kartografie – Struktura DIBAVOD [online]. 2011 [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: <http://www.dibavod.cz/index.php?id=27>

Použité vrstvy: A03 – vodní tok (hrubé úseky) z 5. 6. 2005, A05 – vodní nádrže z 16. 4. 2010.

Ostatní

Fryčák, Zdeněk, *Ústní sdělení*. 2015 [cit. 2015-03-20].

HOTEL PRACHÁRNA, s.r.o. *Ústní sdělení*. 2015 [cit. 2015-03-09].

SPURNÝ, Tomáš. *Ústní sdělení*. 2015 [cit. 2015-04-13].

SEZNAM PŘÍLOH

Mapové přílohy

Příloha 1: Zaniklé rybníky v průběhu historie na území SO ORP Olomouc

Příloha 2: Zaniklé rybníky v průběhu historie na území SO ORP Uničov

Příloha 3: Dochované historické vodní plochy na území SO ORP Olomouc

Příloha 4: Dochované historické vodní plochy na území SO ORP Uničov

Příloha 5: Nově vzniklé vodní plochy na území SO ORP Olomouc

Příloha 6: Nově vzniklé vodní plochy na území SO ORP Uničov

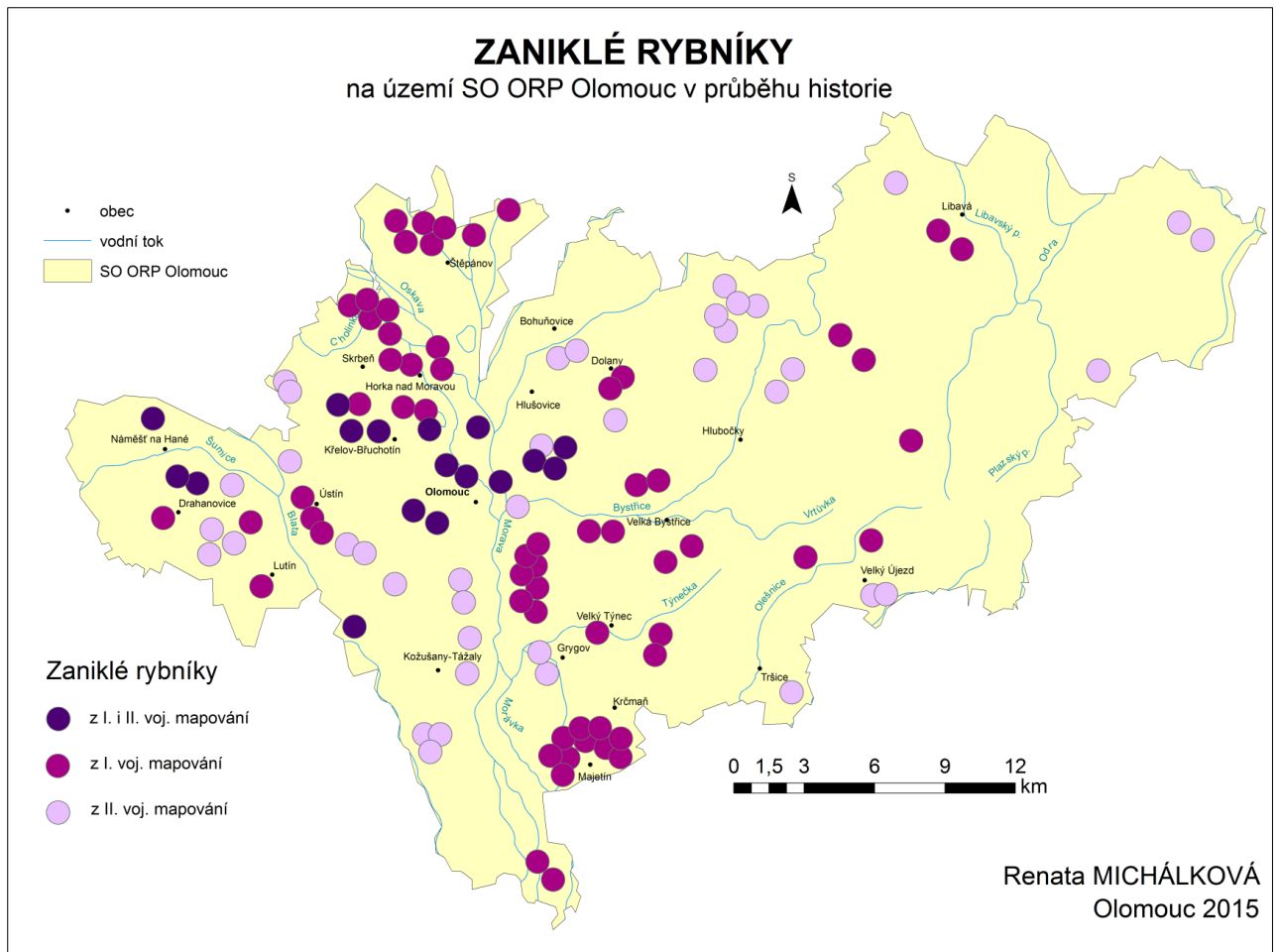
Příloha 7: Zaniklé vodní plochy na území SO ORP Olomouc po r. 2010

Příloha 8: Zaniklé vodní plochy na území SO ORP Uničov po r. 2010

Fotodokumentace

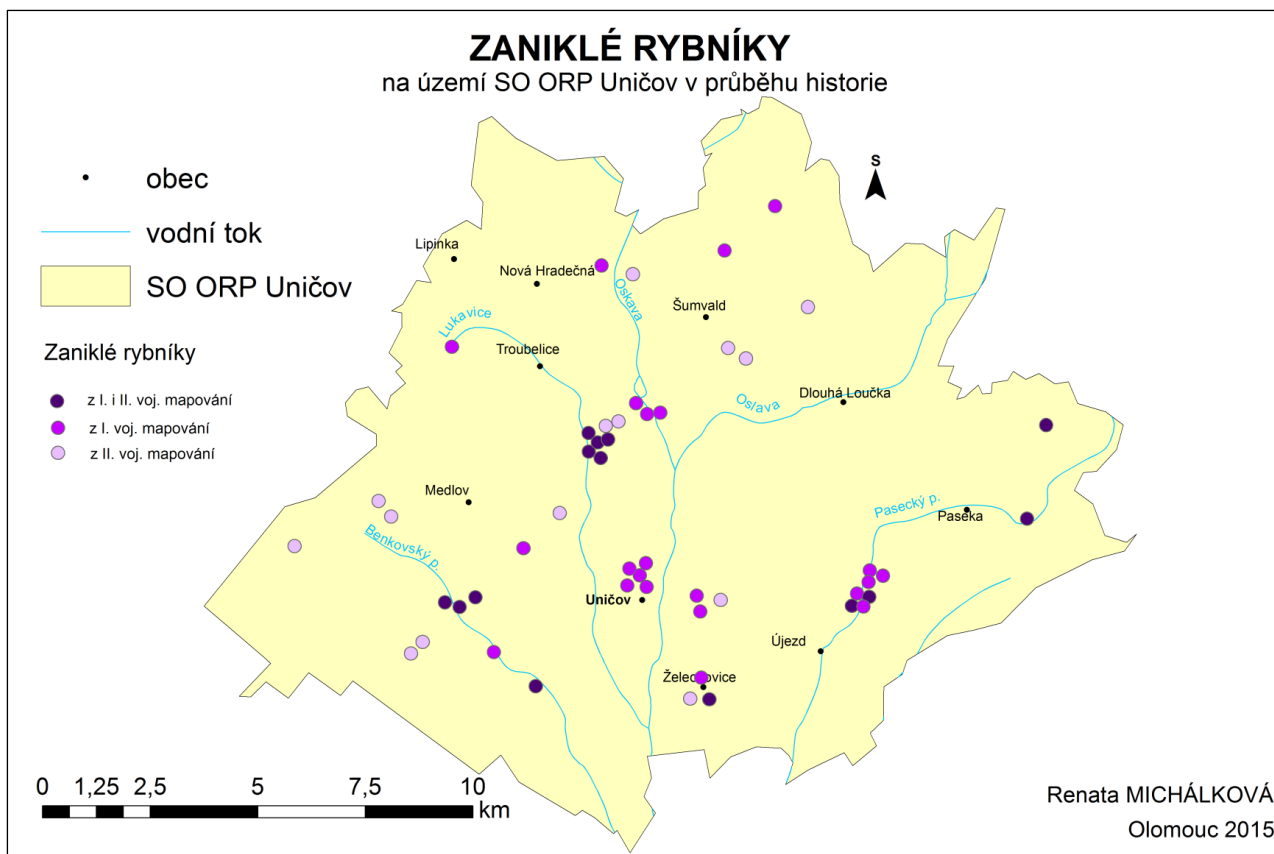
Příloha 9: Fotodokumentace současných vodních ploch na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov

Příloha 1: Zaniklé rybníky na území SO ORP Olomouc v průběhu historie

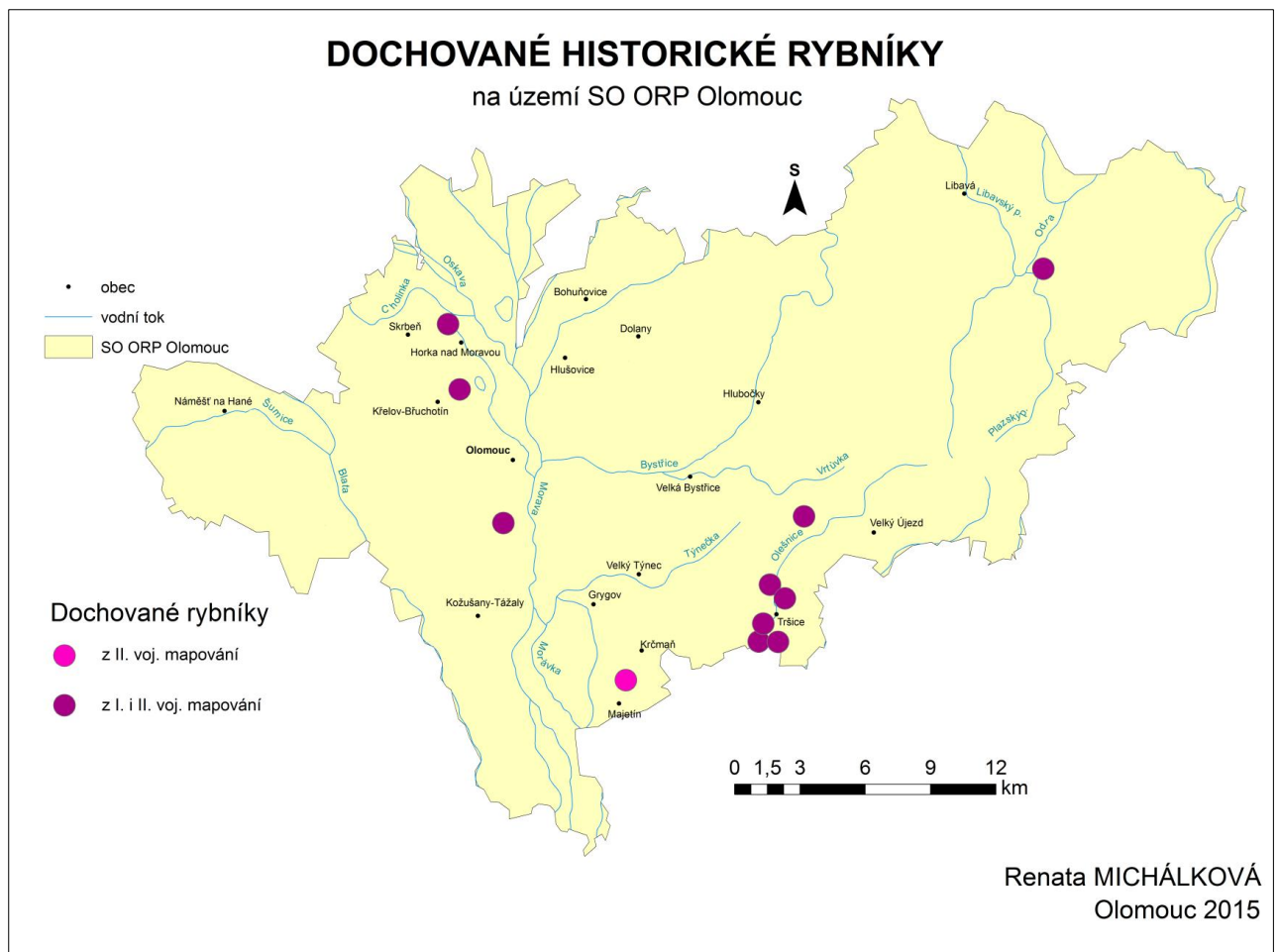
Podklad: Národní geoportál INSPIRE – správní členění, obce, vodní toky

Příloha 2: Zaniklé rybníky na území SO ORP Uničov v průběhu historie

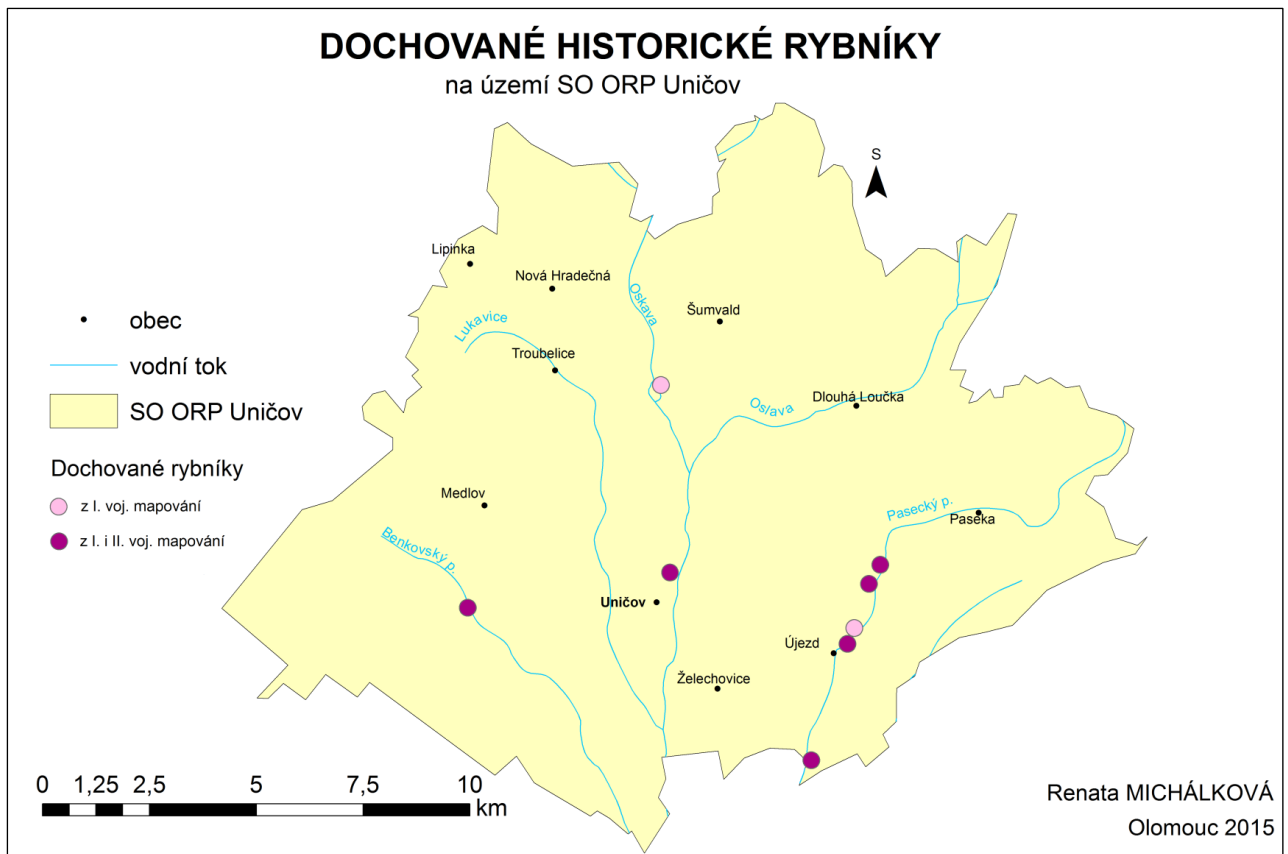
Podklad: Národní geoportál INSPIRE – správní členění, obce, vodní toky

Příloha 3: Dochované historické rybníky na území SO ORP Olomouc

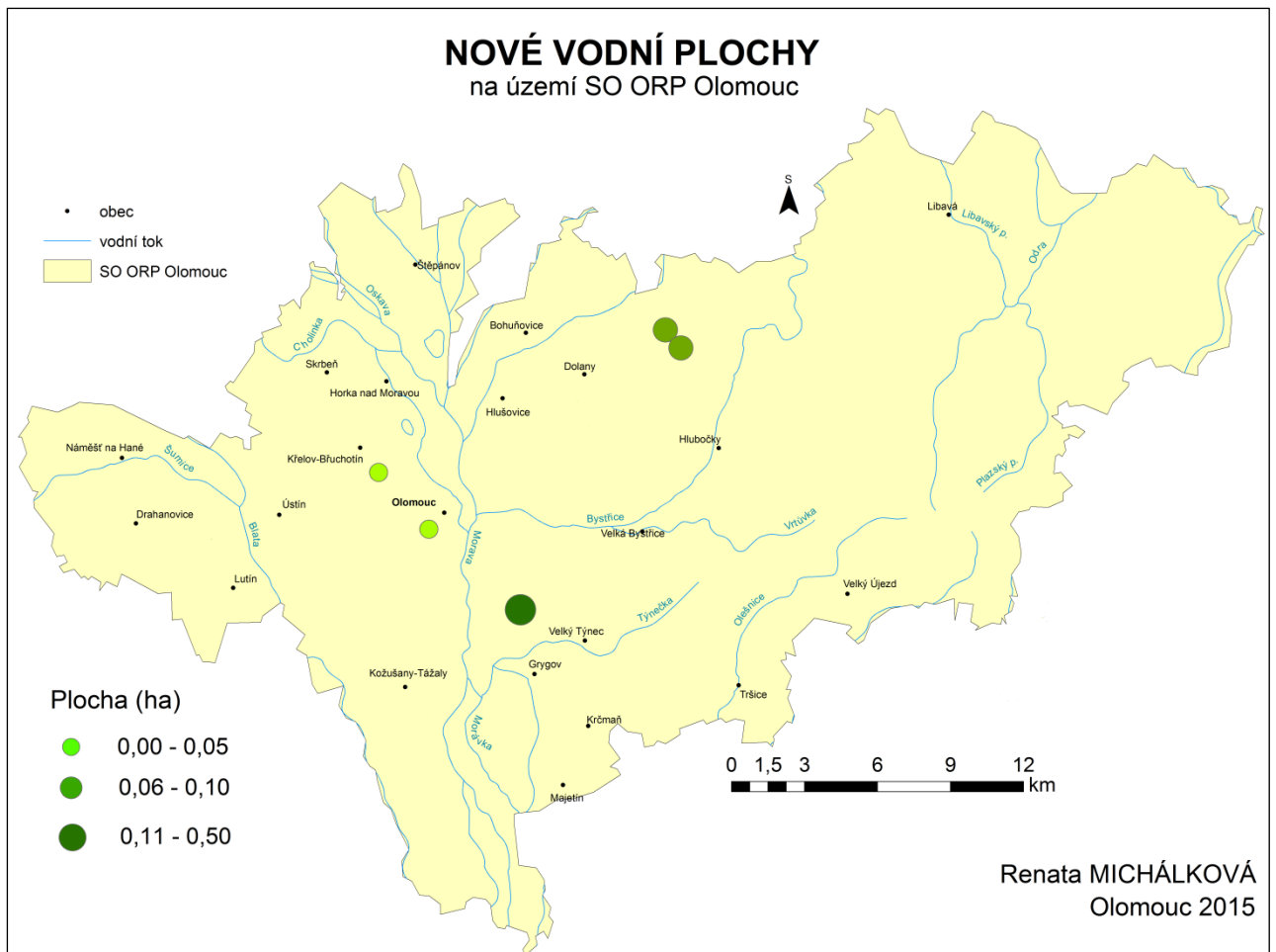
Podklad: Národní geoportál INSPIRE – správní členění, obce, vodní toky

Příloha 4: Dochované historické rybníky na území SO ORP Uničov

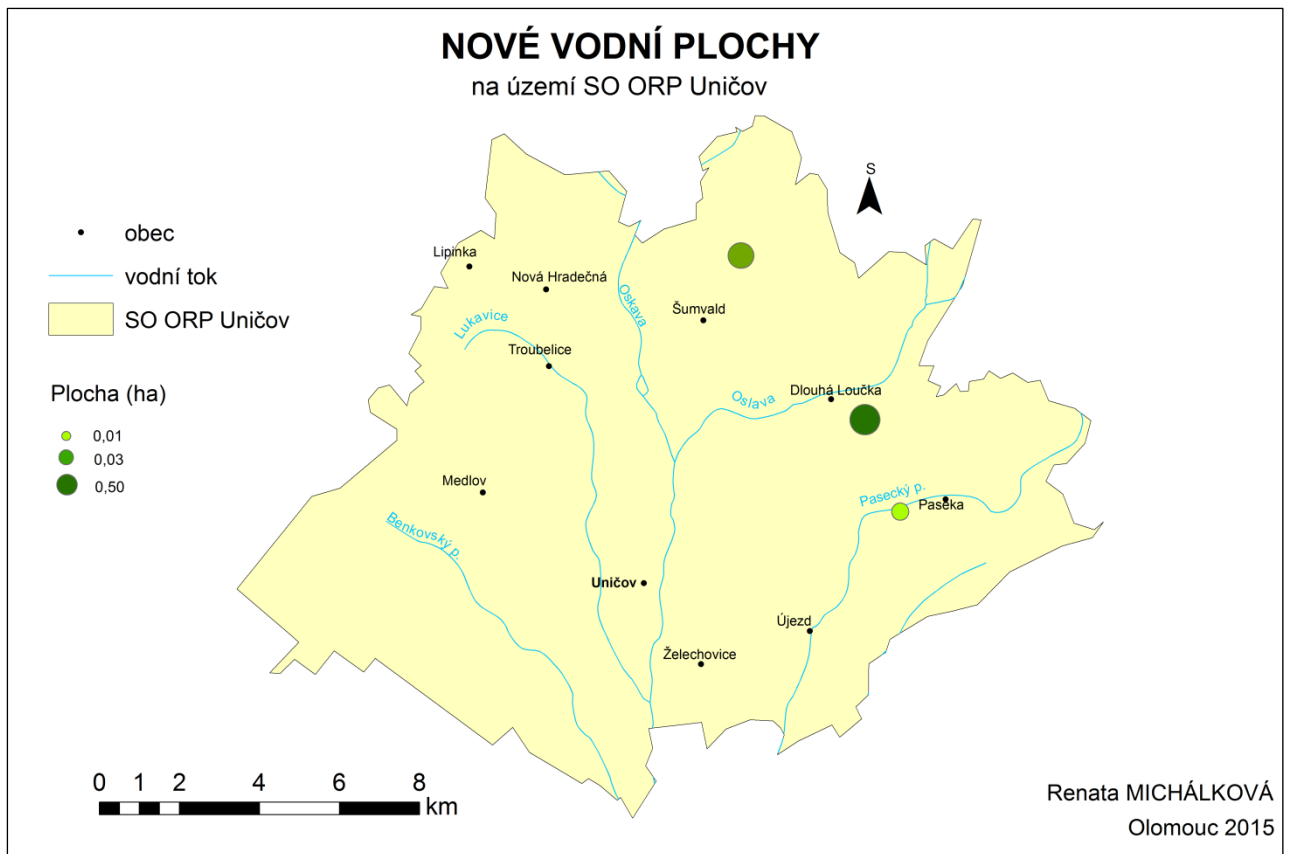
Podklad: Národní geoportál INSPIRE – správní členění, obce, vodní toky

Příloha 5: Nově vzniklé vodní plochy na území SO ORP Olomouc

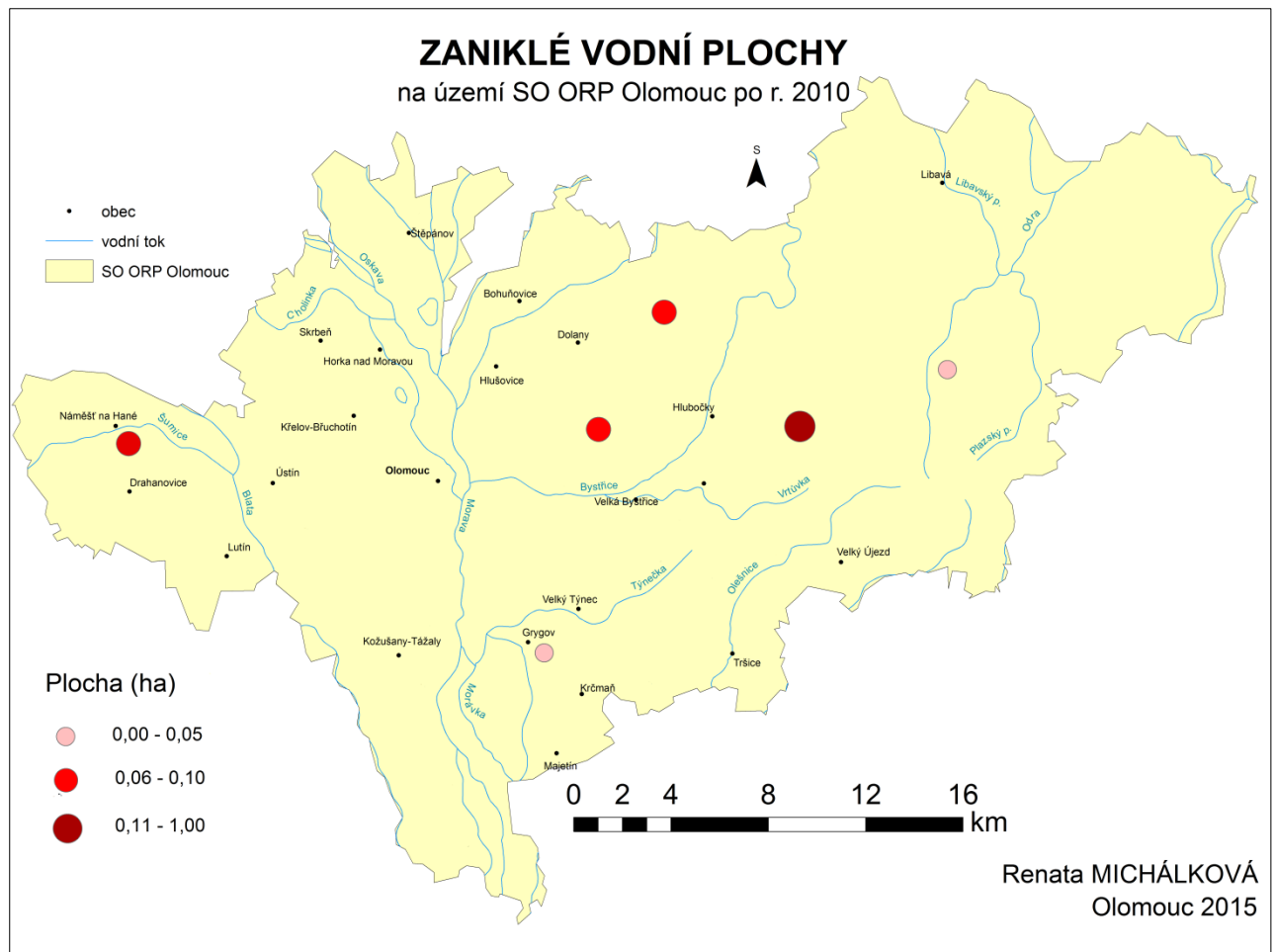
Podklad: Národní geoportál INSPIRE – správní členění, obce, vodní nádrže, vodní toky

Příloha 6: Nově vzniklé vodní plochy na území SO ORP Uničov

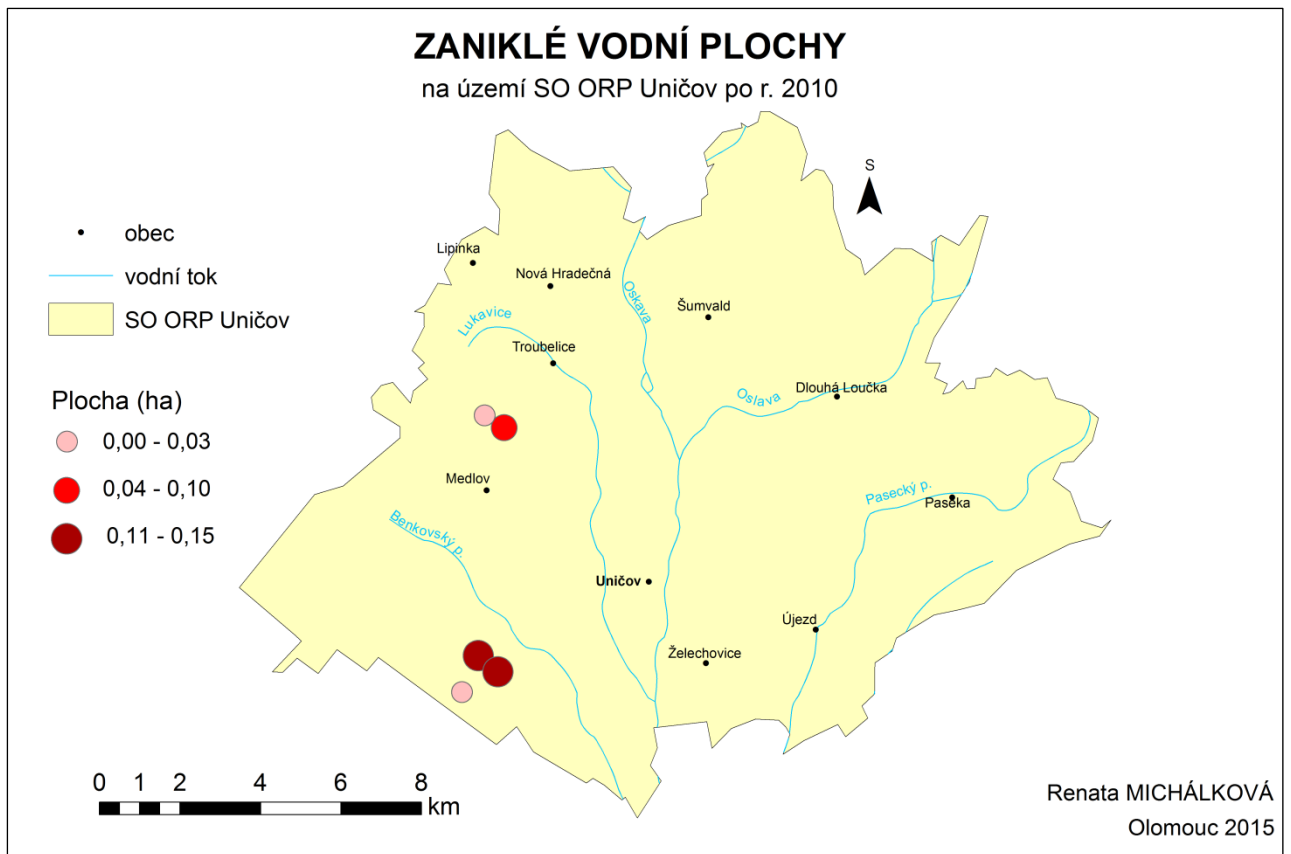
Podklad: Národní geoportál INSPIRE – správní členění, obce, vodní nádrže, vodní toky

Příloha 7: Zaniklé vodní plochy na území SO ORP Olomouc po r. 2010

Podklad: Národní geoportál INSPIRE – správní členění, obce, vodní nádrže, vodní toky

Příloha 8: Zaniklé vodní plochy na území SO ORP Uničov po r. 2010

Podklad: Národní geoportál INSPIRE – správní členění, obce, vodní nádrže, vodní toky

Fotodokumentace

Příloha 9: Fotodokumentace současných vodních ploch na území SO ORP Olomouc a SO ORP Uničov

Obr. 1: Rybník v areálu Kaprodrom klubu Olomouc (foto: Michálková, 2015)

Obr. 2: Rybník v areálu Kaprodrom klubu Olomouc (foto: Michálková, 2015)

Obr. 3,4: Areál zatopených štěrkoven Amerika v Holici, městské části Olomouce (foto: Michálková, 2015)

Obr. 5: Pazderna – pískovna v obci Želechovice (foto: Michálková, 2015)

Obr. 6: Mrtvé rameno Oskavy v Městském parku Uničov (foto: Michálková, 2015)

Obr. 7: Největší z mrtvých ramen na území SO ORP Olomouc, mrtvé rameno řeky Moravy v Holici, městské části Olomouce (foto: Michálková, 2015)

Obr. 8: Rybník Hamrys ve Slavoníně, městské části města Olomouce (foto: Michálková, 2015)